

Mám to pod kontrolou!

FINANČNÁ GRAMOTNOSŤ
PRE STREDOŠKOLÁKOV

PARTNERS

Nadácia

KOMPLEXNÉ
PRÍKLADY Z PRAXE

Obsah

1. Prečo sa venovať finančnej gramotnosti? 4

2. Prečo plánovať financie? 8

3. Prečo tvoriť rezervu a šoriť? 14

4. Prečo investovať? 18

5. Prečo sa pripravovať na dôchodok? 23

6. Prečo sa vyznať v úveroch? 26

7. Prečo chrániť majetok a zdravie? 32

8. Prečo vedieť rozpoznať podvody? 38

9. Prečo chápať vzájomné súvislosti? 44

10. Správne odpovede 53

Prečo vznikol pracovný zošit Mám to pod kontrolou?

Každý deň sa stretávame s peniazmi – míňame ich, snívame o tom, čo si za ne kúpime...

Ale rozumieme im?

Ide o to, vedieť robiť správne rozhodnutia, aby ste sa pripravili na lepšiu budúcnosť. Každý z nás chce predsa zvládať vlastné financie, postarať sa o seba, svoju rodinu či domácnosť a raz si užiť dôstojný dôchodok. Lenže dosiahnuť finančnú nezávislosť nebýva vždy také jednoduché, ako sa môže zdať. Rozhodovať sa o peniazoch bez rozmyslu je risk. Existujú základné pravidlá, ktoré na seba nadväzujú – keď ich budete dodržiavať, zvládnete aj nečakané situácie.

V tomto pracovnom zošite nájdete praktické tipy a príklady z rôznych oblastí financií. Precvičíte si, ako plánovať, šetriť, zhodnotiť svoje peniaze či ochrániť seba a svoj majetok. Čakajú vás najmä komplexné praktické úlohy a príklady, ktoré prepájajú jednotlivé finančné oblasti, aby ste navníмали súvislosti a vzájomnú závislosť svojich finančných rozhodnutí. Tieto úlohy vás pripravujú na správne finančné rozhodnutia, aby ste sa v budúcnosti vedeli postarať o seba, svoju rodinu a blízkych.

Cieľom publikácie je, aby ste sa ako študenti naučili uplatňovať základy finančnej gramotnosti v praxi, ktoré vám pomôžu správne hospodáriť s peniazmi, robiť zodpovedné rozhodnutia a budovať finančne zdravú budúcnosť. Pracovný zošit nadväzuje a vychádza z knižky *Finančná gramotnosť v kocke*, ktorú vydala Nadácia PARTNERS. Kniha obsahuje všetky dôležité informácie, ktoré sú potrebné na pochopenie základov a zvýšenie úrovne finančnej gramotnosti, ako aj praktické príklady na precvičenie nadobudnutých vedomostí. To, ako ste pochopili základné pojmy a vzťahy medzi nimi, si môžete precvičiť práve v tomto pracovnom zošite.

Ste pripravení mať to pod kontrolou?

Pod'me na to.

1. Prečo sa venovať finančnej gramotnosti?

Predstavte si, že peniaze sú ako benzín v aute.

Ak ich máte, viete ísť kamkoľvek. Ak ich nemáte, zostanete stáť pri ceste a môžete akurát stopovať.

A presne preto je dobré už v mladom veku začať chápať, ako peniaze fungujú.

Nie je to len o tom, aké finančné rozhodnutia robíte vy so svojimi peniazmi. Fungovanie peňazí sa dá vnímať aj na vyššej úrovni, resp. globálnejšie. Môžeme hovoriť o ekonomike krajiny, o globálnej ekonomike. Každé rozhodnutie vlády či centrálnej banky ovplyvní to, akým smerom sa bude ekonomika krajiny uberať. A áno, môže to mať vplyv aj na vaše financie. Neskôr si prezradíme aký.

... priemerné skóre slovenských študentov v PISA testovaní finančnej gramotnosti sa dlhodobo nachádza pod priemerom všetkých testovaných krajín? V roku 2018 sa viac ako 20 % slovenských študentov zaradilo svojimi odpoveďami do skupiny, ktorá nedosahuje ani základnú úroveň vedomostí z oblasti financií.

Vedeli ste, že...

Prečo sa vôbec zaoberať financiami?

Mnohí mladí ľudia berú peniaze ako niečo, čo sa „objaví a minie“. Kým bývajú s rodičmi, nemusia riešiť nákup potravín, nemajú záujem o ochranu seba či svojho majetku – s poistením sa stretávajú možno len pri kúpe drahej elektroniky, a už vôbec neuvažujú nad tým, koľko stoja energie (nájom, voda či elektrina). Nemajú teda potrebu riešiť, koľko stojí bývanie, koľko stojí poistenie alebo kúpa auta. A už vôbec sa nezaoberajú tým, či ich príjmy pokryjú všetky ich výdavky.

Len čo však počas strednej školy alebo po maturite prídu na trh práce, a možno k nim patríte aj vy, najprv brigádujú, neskôr pracujú a zarábajú vlastné peniaze, začnú riešiť svoje financie. **A práve tu si uvedomíte, že by ste im radšej poriadne rozumeli.**

Často možno ani nie je podstatné, koľko zarábate, netreba mať čo najviac, dôležité je vedieť s peniazmi správne narábať. **Finančné rozhodnutia sú ako domino – jedno ovplyvní všetky ďalšie.** Ak si dnes zoberiete nevýhodný úver, môže vám to znemožniť kúpu vlastného bývania o pár rokov. Ak nezačnete sporiť a investovať v mladosti, na dôchodku vás čaká veľmi nízky príjem a zrejme nepokryje váš životný štandard, na ktorý ste si zvykli počas aktívneho života. Ak nemáte vytvorenú dostatočnú rezervu, v prípade nehody či úrazu môžete zostať bez príjmu a vaša situácia sa môže skončiť až katastrofálne. Funguje to však aj naopak – ak sa rozhodujete správne, pretože viete, ako peniaze fungujú a ako vaše rozhodnutia navzájom súvisia, môžete si pripraviť skvelú finančnú budúcnosť. Pasívny príjem, renta, finančná sloboda a nezávislosť – všetko je dosiahnuteľné.

Je dôležité si uvedomiť, že všetky časti finančného života sa prepájajú: **rozpočet (príjmy aj výdavky),**

Kde nájdem tieto informácie v knihe Finančná gramotnosť v kocke?

→ **Kapitola č. 1, od strany 4**

úvery, sporenie, investovanie, poistenie aj dôchodok.

Je preto dôležité vedieť s financiami pracovať – rozumieť im tak, aby ste vedeli robiť tie správne rozhodnutia.

Tu vstupuje do hry FINANČNÁ GRAMOTNOSŤ!

Finančná gramotnosť je súbor finančných vedomostí, zručností a skúseností s efektívnym riadením vlastných finančných prostriedkov, ako i schopnosť celoživotne zabezpečiť seba a svoju rodinu. Len dostatok informácií a schopnosť pretaviť ich do správnych finančných rozhodnutí je predpokladom prosperity a finančne stabilnej budúcnosti jednotlivcov, ale aj celej spoločnosti.

V praxi sa môžete stretnúť s mnohými odporúčaniami či finančnými trikmi, ktoré „fungujú“. Viete však, ktoré sú tie naozaj overené?

MYSLITE V CIELOCH

Nešetríte len, „lebo sa patrí“, ale na niečo konkrétne (nový mobil, výlet, vodičský preukaz). Keď máte cieľ, ľahšie odoláte zbytočným či impulzívnym výdavkom.

ODLOŽTE BOKOM IHNEĎ

Ak dostanete peniaze, časť odložte hneď prvý deň. Ak čakáte na to, že „odložím, čo zostane“, väčšinou nezostane nič.

Typické chyby mladých ľudí

Nie všetky takéto „tipy a triky“ sú uveriteľné, ľudia tak často robia aj rozhodnutia, ktoré ich niečo naučia. Učia sa na vlastných chybách.

- Nemajú stanovený rozpočet, nemajú prehľad o svojich príjmoch ani výdavkoch.
- Míňajú impulzívne, bez rozmyslu.
- Berú si spotrebiteľské úvery na zbytočnosti, ktoré nepotrebujú.
- Nemajú vytvorenú žiadnu finančnú rezervu.
- Majú zle nastavené životné poistenie a neaktualizujú pravidelne svoje zmluvy.
- Odkladajú investovanie na neskôr. Tým strácajú čas, počas ktorého už sa mohli peniaze zhodnocovať.

Prečo začať riešiť peniaze už teraz?

- Lebo váš prvý seriózny príjem (brigády, štipendium, darčeky od rodiny) vám môže byť hneď pretiecť pomedzi prsty, alebo vám spraviť solídny základ do budúcnosti.
- Keď si vybudujete návyky teraz, o pár rokov sa vám to bude zdať úplne prirodzené a nebudete sa stresovať, že neviete, kam vám miznú stovky eur.
- Lebo peniaze sú sloboda – čím lepšie im rozumiete, tým rozumnejšie rozhodnutia robíte.

UČTE SA INVESTOVAŤ DO SEBA

Kurzy, knihy, skúsenosti – to sú najlepšie investície, ktoré vám v budúcnosti prinesú ešte viac peňazí.

VYHRAĎTE SI BUDGET NA ZÁBAVU

Je v pohode minúť na hry, oblečenie či kavičky, ale stanovte si limit. Keď ho vyčerpáte, hotovo – najbližšie zas budúci mesiac.

OTÁZKY DO DISKUSIE

Ako sa tieto chyby môžu odzrkadliť v praxi?

Ako tieto chyby môžu ovplyvniť ekonomiku krajiny?

Aký je podľa vás najväčší „finančný fail“, ktorému sa dá vyhnúť, keď ste finančne gramotní?

Myslíte si, že dnešná generácia mladých má viac možností stať sa finančne slobodnými než generácie pred nimi? Prečo áno alebo prečo nie?

Mohli by sme pokračovať vo vymenúvaní zlých rozhodnutí, ktoré ľudia v praxi robia... V úvode kapitoly sme naznačili, že finančné rozhodnutia sú závislé jedno od druhého. **Financie nie sú samostatné ostrovy, ale jeden systém.**

Váš **rozpočet** pomáha strážiť vaše príjmy aj výdavky. Určuje, koľko môžete míňať, splácať, šoriť a investovať. **Úvery** vám síce môžu niekedy pomôcť,

ale zároveň môžu byť v mnohých prípadoch nešťastnou voľbou. Kvôli úrokom často vyhadzujete peniaze zbytočne „von oknom“. Všetko závisí od situácie a je potrebné si vždy zvážiť svoje možnosti. Dostatočná **rezerva** a správne nastavené **poistenie** vás chránia pred krachom v krízových situáciách. Pomôžu vám jednoduchšie zvládnuť neočakávané situácie. **Investície** vám pomáhajú s tvorbou vysnívanej budúcnosti.

**Správne nastavené financie sú ako dobre fungujúci ekosystém.
Ak chcete žiť spokojne a riešiť každý cent, všetky časti musia byť v rovnováhe.**

ROZPOČET

= základ, aby ste vedeli,
kam tečú peniaze

SPORENIE A REZERVA

= ochrana pred nečakanými
udalosťami

ÚVERY

= nástroj, ktorý treba
vedieť používať rozumne

INVESTOVENIE

= budovanie majetku

POISTENIE

= ochrana pred
finančnými stratami

FINANČNÁ NEZÁVISLOSŤ A BUDÚCNOSŤ BEZ STRESU

= výsledok všetkých rozhodnutí,
ktoré robíte dnes

Finančná gramotnosť je vlastne taký „life hack“ pre vaše peniaze! Nie je to len teória – ide o schopnosť rozumne hospodáriť, postarať sa o seba aj rodinu a robiť rozhodnutia, ktoré vám zdvihnú životnú úroveň (a áno, ušetriť aj nervy pri nečakaných výdavkoch). Takže byť finančne gramotný je vlastne win-win pre vás aj všetkých okolo.

OTÁZKY DO DISKUSIE

Pripomeňte si, čo sú to aktíva a pasíva.
Aký je medzi nimi rozdiel?

Kedy je auto či notebook aktívom a kedy pasívom? Vysvetlite.

O tejto téme sme sa rozprávali
aj v našom podcaste!

→ **Epizóda #15**

CVIČENIA:

1. Kedy môžeme povedať, že je niekto finančne slobodný?

- a) Keď pasívny príjem pokrýva celkové výdavky.
- b) Keď príjem z aktívnej činnosti pokrýva bežné výdavky.
- c) Keď je pasívny príjem rovnaký ako príjem z aktívnej činnosti.

2. Jana má pravidelný príjem, ale nemá žiadnu finančnú rezervu. Práve sa jej pokazilo auto a oprava stojí niekoľko sto eur. Čo by mala robiť, aby sa v budúcnosti vyhla stresu z neočakávaných výdavkov?

- a) Z začať pravidelne sporiť malú sumu každý mesiac do rezervného fondu.
- b) Požičiavať si vždy, keď vznikne nečakaný výdavok.
- c) Nakupovať lacnejšie veci, aby mala peniaze stále k dispozícii.

3. Rodina zvažuje kúpu veľkého televízora na splátky, aj keď nemá vytvorenú rezervu a ostatné výdavky sú napäté. Čo je najrozumnejšie?

- a) Kúpiť televízor hneď, pretože ho chcú všetci a splátky sa dajú zvládnuť.
- b) Zvážiť dôsledky: splátky znížia rozpočet na potraviny, úspory a iné priority, takže možno odložiť nákup a začať sporiť po malých sumách.
- c) Poprosiť susedov, aby za nich zaplatili, a oni im potom sumu do mesiaca splatia s 20 % úrokom.

Poznámky

2. Prečo plánovať financie?

Základom plánovania je stanovenie cieľov.

Pripomeňme si, ako ich vieme rozdeliť.

ÚLOHA 1: Doplňte slová do viet tak, aby dávali zmysel.

..... ciele sú sny a, ktoré súvisia s kúpou vecí do
približne Ide o položky, ktoré vplyv na výšku príjmov
či výdavkov. Najčastejšie sú v podobe, zariadenia do domácnosti,
..... či zážitkov, alebo môže ísť o výdavky spojené s
Medzi ciele môžeme zaradiť napríklad, rekonštrukciu
či sporenie na detí. ciele zásadný vplyv
na v budúcnosti, najčastejšie ide o, zabezpečenie
..... detí či zabezpečenie

Pomôcka: Vianocami, bývanie, dôchodku, výšky, kúpu auta, 3-násobku príjmu, vzdelanie, budúcnosti, majú, nemajú, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, dovoleniek, životnú úroveň, plány, oblečenia

Definovanie cieľov je východiskom finančného plánovania. Práve plánovanie financií – teda vytvorenie **finančného plánu** – je veľmi dôležitým aspektom budovania majetku, jeho zhodnocovania a efektívneho využívania vo váš prospech. Vďaka finančným plánom si budete vedieť rozdeliť svoj príjem tak, aby pokryl všetky vaše výdavky a zároveň vám vystačil aj na plnenie cieľov. Inak povedané: viete si určiť, na čo budete míňať svoje peniaze tak, aby ste si splnili svoje ciele.

Finančné plánovanie však musí vychádzať z reálnych údajov. V prvom rade si **musíte sledovať svoje príjmy a výdavky**.

Kde nájdem tieto informácie v knihe Finančná gramotnosť v kocke?

→ **Kapitola č. 2, od strany 8**

Ak zohľadníte všetky svoje príjmy a výdavky, teda svoj cashflow, ste schopní zostaviť si vlastný rozpočet.

Čo všetko však sledovať?

Ako už samotný názov cashflow napovedá, ide o tok peňazí, teda o to, čo do vašej peňaženky „priteká“ a čo z nej „vyteká“. Vtipné, áno, ale v praxi veľmi užitočné.

a) PRÍJMY

Na jednej strane je potrebné sledovať príjmy, ktoré generuje vaša brigáda, zamestnanie, vaše hobby či iné aktivity. Do vašej peňaženky môžu prichádzať aj pasívne príjmy.

Nie všetko, čo zarobíte, reálne predstavuje váš príjem. Časť príjmu odchádza v podobe daní do štátneho rozpočtu, časť v podobe odvodov do Sociálnej a zdravotnej poisťovne. Vďaka tomu sa v praxi stretávame so mzdou vo viacerých podobách: superhrubá, hrubá a čistá mzda. Superhrubá mzda je to, čo reálne stojíte svojho zamestnávateľa. Hrubá mzda je nižšia, ale ešte sa z nej odvádzajú dane a odvody. Čistá mzda je v podstate to, čo vám príde na účet.

Ako to funguje počas brigády?

Ani počas brigády sa plateniu daní nevyhnete. Existuje však viacero spôsobov, ktoré vám zabezpečia, aby ste si z brigády odniesli čo najviac.

- Ak brigádujete ako študenti na základe dohody o brigádnickej práci študenta, máte možnosť uplatniť si nezdaniteľnú sumu podpisom príslušného tlačiva. To zníži vašu daň z príjmu, pretože časť vášho zárobku zostane nezdaniteľná. (Napríklad ak zarábate 700 € a nezdaniteľná suma je v danom období vo výške napr. 479,48 €, po zaplatení odvodov budete platiť daň iba zo sumy približne 171,5 €.) Výška NČZD sa pravidelne mení v závislosti od výšky životného minima.
- Okrem daní máte ako brigádujúci študenti možnosť uplatniť si u jedného zamestnávateľa odvodovú úľavu. Tá môže byť až vo výške 200 €. Ak teda zarobíte 500 €, odvody budete platiť len zo sumy nad 200 €, teda z 300 €. Ako brigádnici – dohodári však platíte odvody len do Sociálnej poisťovne, a to vo výške 7%.

Ani ako brigádnici (študenti) by ste nemali zabúdať na daňové priznanie!

V ročnom zúčtovaní dane vám totiž môžu vrátiť dane, ktoré ste odvodili, ak spĺňate určité podmienky.

→ **Viac sa dozviete TU**

Ak vstúpите na trh práce a budete riešiť svoje prvé zamestnanie, všimajte si pracovné podmienky naozaj pozorne. Môžete sa stretnúť s prácou, v ktorej výsledný príjem závisí od počtu odpracovaných hodín. Môžete sa stretnúť aj s fixnou sadzbou. Svoj príjem môžete v praxi takisto navýšiť. Viete získať príplatky za prácu nadčas či prácu cez sviatky. Vždy si však skontrolujte, čo máte uvedené v zmluve.

Nezabudnite si kontrolovať výplatnú pásku! V nej sa dozviete, akú časť vašej mzdy tvorili odvody, daň, aké ďalšie sumy vám z výplaty zamestnávateľ odrátal, ale viete z nej zistiť aj zostatok dovolenky, svoju priemernú hodinovú sadzbu a pod. **Rozumieť výplatnej páske je must.**

Kde nájdem tieto informácie v knihe Finančná gramotnosť v kocke?

→ **Kapitola č. 3, od strany 28**

ÚLOHA 2: Vypočítajte si výplatu z brigády.

Mesačne počas svojej brigády zarobíte 450 €. Uplatňujete si nezdaniiteľnú časť základu dane (tá je k 30. 9. 2025 vo výške 479,48 €*) a zároveň aj odvodovú úľavu. Aká výplata vám príde na účet v čistom?

* Výška k 30. 9. 2025, hodnota sa mení podľa výšky životného minima. Aktuálne hodnoty je možné dohľadať na webových stránkach www.financnasprava.sk.

Váš príjem nemusí pochádzať iba zo zamestnania na trvalý pracovný pomer. Môžete aj podnikáť, napríklad ako živnostník alebo ako spoločnosť s ručením obmedzeným (s. r. o.). Všetky formy podnikania podliehajú právnym predpisom a upravuje ich legislatíva. Ako podnikatelia vystavujete svojim klientom faktúry, platíte si odvody sami za seba, rovnako tak znášate náklady, fixné či variabilné, ktoré súvisia s vašou činnosťou. Príjem/zisk, ktorý vám reálne zostane po zaplatení všetkých nákladov, teda závisí od typu podnikania a od viacerých iných aspektov.

Oplatí sa viac podnikáť ako živnostník alebo pracovať ako zamestnanec na TPP?

Často sa môžeme stretnúť s názorom, že živnostník – podnikateľ (SZČO) zarába viac ako človek zamestnaný na TPP (trvalý pracovný pomer). Treba si však uvedomiť, že agenda, ktorú za vás pri TPP vykonáva zamestnávateľ, je v prípade podnikania na vás: daňové priznanie, účtovníctvo, akékoľvek záväzky a vybavovačky. Rovnako aj všetky výdavky

na chod podnikania musíte hradiť vy, pričom nie je nikde garantované, že každý mesiac sa vám podarí zarobiť vytúženú sumu. Výšku príjmu živnostníkov definuje aj podnikateľské a ekonomické prostredie krajiny. Navyše živnostníci často odvádzajú len minimálne odvody, aby dosahovali zisky, čo v konečnom dôsledku môže byť na škodu – v prípade potreby majú potom nárok iba na minimálne dávky od Sociálnej či zdravotnej

OTÁZKY DO DISKUSIE

Aký dosah by malo zvýšenie daní a odvodov živnostníkov na ekonomiku? Vysvetlite.

Ak sa zvýšia dane z príjmov fyzických osôb a odvody do Sociálnej či zdravotnej poisťovne, pocítia to aj domácnosti? Ako?

Ak by ste boli ministrom financií a krajina bojuje s vysokým štátnym dlhom, nemá dostatok prostriedkov na rozvoj zdravotníctva, školstva či infraštruktúry, ako by ste riešili danú situáciu? Zvážte všetky možnosti.

Ak by ste si mali vybrať medzi prácou na TPP alebo SZČO, čo všetko by ste mali zvážiť a zohľadniť pri výbere?

poisťovne. Potrebnú starostlivosť či náklady si musia hradiť z vlastných zdrojov, čo im môže výrazne skomplikovať budúcnosť.

Podnikanie je teda beh na dlhú trať a vyžaduje si vaše úsilie 24/7, bez nároku na platenú dovolenku. To, čo v zamestnaní považujeme za samozrejmosť (pracovné pomôcky, vybavenie, služobné zariadenia a pod.), musia podnikatelia riešiť – a najmä platiť – na vlastnú päsť. Podnikanie teda nemusí byť pre každého.

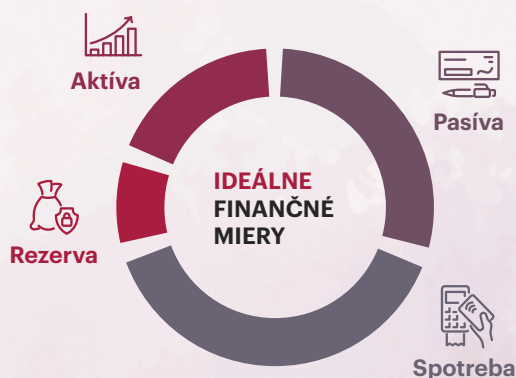
b) VÝDAVKY

Druhú stranu mince predstavujú výdavky. Svoje príjmy vynakladáte na kúpu potravín, splátky úverov, služby... Toto všetko sú vaše výdavky.

Zlaté pravidlo rozpočtu: ideálne finančné miery 10 : 20 : 30 : 40

Tento princíp odporúčajú mnohí finanční odborníci ako zdravý model rozdelenia peňazí. Percentuálne hodnoty určujú, kam a v akom pomere by mali smerovať vaše príjmy, resp. výdavky.

- **10% príjmu**
by malo smerovať na tvorbu finančnej rezervy,
- **20% príjmu**
by malo ísť na tvorbu aktív a dosahovanie dlhodobých cieľov,
- **max. 30% príjmu**
by malo byť určených na splátky úverov,
- **40% príjmu**
by mala byť maximálna spotreba.

V praxi to znamená, že ak máte príjem 1 000 €, mali by ste vedieť žiť zo 400 €, 200 € investovať, max. 300 € dávať na úvery a 100 € mesačne odložiť na tvorbu rezervy.

ROZPOČET

Porovnaním svojich príjmov a výdavkov viete, aký je váš rozpočet. Ak svoj cashflow sledujete na mesačnej báze, vždy na konci mesiaca viete, koľko ste zarobili, koľko ste minuli a či vám niečo zostalo.

Najväčší hack je jednoduchý – poznajte svoje čísla!

Majte prehľad o tom, koľko zarábate (príjmy).

Sledujte, koľko míňate (výdavky). Rozdeľte si to do kategórií (jedlo, zábava, oblečenie, šetrenie).

Môžete si to zapisovať do mobilu, do appky alebo len do malého zošita. **Pointa je mať prehľad!**

Ako funguje účet v banke?

Ak chcete mať všetky svoje príjmy na jednom mieste, z ktorého viete zároveň platiť svoje výdavky bez toho, aby ste museli nosiť hotovosť v peňaženke, ideálne je otvoriť si účet v banke. Banky sa predbiehajú v tom, aké účty ponúkajú svojim klientom. Nie vždy sa však oplatí veriť reklame a je potrebné porovnať si, ktorý účet bude najviac vyhovovať práve vám.

Všímajte si:

- aké si banka účtuje poplatky (mesačné poplatky za vedenie účtu, poplatky za výbery z bankomatu, poplatky za zahraničné platby),
- či má banka internet banking alebo mobilnú aplikáciu (aké sú ich špecifikácie, funkcionality, či sú moderné a umožňujú napr. platbu hodinkami či prsteňom),

- aký je limit na platby platobnou kartou,
- či je karta bezkontaktná a podporuje Apple alebo Google Pay,
- či ponúka banka odmeny v podobe zliav, vernostných programov alebo cashback k vedeniu účtu,
- či existuje možnosť vytvoriť si špeciálne „podúčty“, napr. na dovolenku, sporenie a pod.

PRO tip: Banky často ponúkajú aj študentské účty so špeciálnymi výhodami, ako je napríklad vedenie účtu zadarmo. Pred otvorením účtu si urobte zoznam, čo od banky najviac potrebujete (napr. výbery zadarmo, modernú appku, účet zadarmo), a podľa toho vyberajte.

FUN FACT

Vo svete existujú aj bankomaty, ktoré vám vydajú ZLATO NAMIESTO HOTOVOSTI.

ÚLOHA 3: Máte mesačný príjem z brigády 200 €. Za nájom a dopravu platíte 80 €, stravu a drobné výdavky odhadujete na 70 €. Chcete si odložiť časť peňazí na budúcu dovolenku.

1. Vypočítajte, koľko vám zostane po pokrytí všetkých výdavkov.

2. Navrhните, ako by ste rozdelili svoj príjem podľa ideálnych finančných mier.

CVIČENIA:

1. Čo je to cashflow? Vysvetlite.

2. Doplňte text:

10 % – na neočakávané udalosti.

20 % – dlhodobé a

30 % – úverov.

40 % – (bývanie, jedlo, doprava, zábava).

3. Doplňte slovo vyrovnaný/schodkový/prebytkový tak, aby vety boli pravdivé (uvedená je čistá mzda):

a) Otec zarába 1 500 €/mes., mama zarába 2 000 €/mes.,
výdavky celej domácnosti sú 3 200 €/mes.
Rodina má rozpočet.

b) Otec zarába 1 700 €/mes., mama zarába 2 300 €/mes.,
výdavky domácnosti sú 4 300 €/mes.
Rodina má rozpočet.

c) Otec zarába 1 000 €/mes., mama zarába 2 000 €/mes.,
výdavky domácnosti sú 3 000 €/mes.
Rodina má rozpočet.

Poznámky

3. Prečo tvoriť rezervu a sporiť?

Život vie niekedy prekvapiť – pokazí sa práčka, ochoriete alebo stratíte brigádu. Na takéto situácie slúži **práve rezerva**, často označovaná aj ako nejaký núdzový fond. Je to rezerva, ktorú by ste mali mať vždy bokom, aby ste nemuseli riešiť pôžičky alebo stresovať rodičov.

Ideálne finančné miery hovoria o tom, že aspoň 10 % z príjmu by malo ísť na tvorbu rezervy. Ide o rezervu, ktorá slúži na pokrytie neočakávaných výdavkov (pokazené auto či práčka).

V akej výške by mala byť optimálna rezerva?

V praxi by ste si mali vytvoriť rezervu aspoň vo výške šiestich mesačných príjmov. Ak teda zarábate mesačne 1 000 €, mali by ste mať vytvorenú rezervu vo výške 6 000 €.

Sporenie nie je rezerva?

Mohli by sme povedať, že sporenie slúži na tvorbu rezervy. V oboch prípadoch ide predsa o odkladanie peňazí bokom. Ak sa však pozrieme na tieto pojmy detailnejšie, zistíme, že je medzi tým rozdiel: **rozdiel v účele odkladaných financií**.

Rezervu odkladáte na neočakávané udalosti, pre prípad núdze, siahnete po nej iba v prípade, ak nastane niečo nečakané.

Napríklad: pokazí sa práčka alebo auto, stratíte brigádu... Tieto peniaze nemáte v pláne minúť, držíte ich „bokom“ ako bezpečnostnú sieť.

Rezerva = ochrana pred problémami.

Sporenie predstavuje odkladanie peňazí na nejaký konkrétny účel. Teda dopredu viete, čo očakávate, resp. chcete, aby sa stalo. Odkladáte si na svoje krátkodobé či strednodobé ciele. Ak nasporíte stanovenú sumu, využijete ju na daný účel.

Napríklad: nový telefón, dovolenka, auto alebo neskôr bývanie. Máte predstavu, koľko to stojí a kedy si to chcete kúpiť.

Sporenie = plnenie snov a plánov.

Pod pojmom sporenie sa skrýva jednorazové alebo pravidelné odkladanie si peňažných prostriedkov s cieľom ich neskoršej spotreby. Sporenie je ideálne vtedy, ak si chcete kúpiť niečo, na čo za bežných okolností nemáte dostatok prostriedkov, ako nový mobil alebo výlet. Stanovíte si konkrétny cieľ a pravidelne odkladáte časť svojho príjmu bokom. Nemusíte odkladať veľa peňazí, aj odkladaním malej čiastky si postupne nahromadíte požadovanú sumu. Navyše, vytvárate si dobrý návyk.

Kde nájdem tieto informácie v knihe Finančná gramotnosť v kocke?

→ **Kapitola č. 7, od strany 62**

ÚLOHA 1: Vypočítajte výšku rezervy.

**Mesačne zarobíte 1500 € v čistom. Aká by mala byť výška vašej rezervy?
Ako dlho ju budete tvoriť?**

ÚLOHA 2: Ako si našetriť na cieľ?

Predstavte si, že chcete ísť s kamarátmi na letný festival. Vstupenka stojí 180 € a vy máte ešte 3 mesiace čas.

- a) Vypočítajte, koľko si musíte odložiť každý mesiac, aby ste si lístok mohli kúpiť včas.

- b) Ak by ste už teraz mali našetrovaných 50 €, koľko by ste museli odkladať mesačne?

- c) Premyslite si, odkiaľ tieto peniaze vezmete – z vreckového, brigády, alebo znížením iných výdavkov (napíšte aspoň dva príklady).

Kde sporiť?

V praxi máte viacero možností, ako si sporiť. Napríklad môžete mať vytvorený podúčet na sporenie k svojmu bežnému účtu v banke.

Jednoducho si tam budete posilať pravidelne každý mesiac (alebo podľa možnosti) určitú sumu.

Banky ponúkajú rôzne sporiace produkty:

- **Sporiaci účet** – s určitým úrokom, ktorý vaše

peniaze môže aj zhodnocovať. Vytúženú sumu tak nasporíte rýchlejšie. Peniaze sú v bezpečí a rýchlo dostupné.

- **Termínovaný vklad** – tu je vyšší úrok, a teda aj vyššie zhodnotenie, ale peniaze sú viazané na určité obdobie, počas ktorého sa ich nesmiete dotknúť a vybrať ich. Môžu to byť napríklad 2 roky.

Sporenie do vankúša v hotovosti sa nemusí vždy vyplatiť. Ani bankové sporiace produkty nemusia vždy predstavovať dostatočnú ochranu peňazí. Najmä nie v období, keď ekonomika bojuje s vysokou infláciou.

Inflácia predstavuje jav, pri ktorom dochádza k zvyšovaniu cien, cenovej hladiny a v konečnom dôsledku aj k znehodnocovaniu peňazí. Je úzko prepojená s vývojom ekonomiky a predstavuje jednu z makroekonomických veličín.

Čo sa vtedy deje s vašimi úsporami?

Bankové sporiace produkty väčšinou umožňujú zhodnotenie úspor niekoľkopercentným úrokom. Ak je táto sadzba nižšia ako inflácia, peniaze sa znehodnocujú. Napríklad ak je inflácia v ekonomike 5% a vy si sporíte na účte s 2% úrokom, peniaze strácajú na hodnote, keďže je tam 3% rozdiel

v prospech inflácie. Rovnaká je aj situácia, ak ich ukladáte „do vankúša“ v hotovosti alebo ich držíte na účte s 0% úrokom, tu však vaše peniaze strácajú hodnotu ešte rýchlejšie.

V takomto prípade je potrebné siahnuť po produktoch, ktoré vám pomôžu nasporiť si požadovanú sumu a zároveň ochránia vaše peniaze pred znehodnotením.

ÚLOHA 3: Pracujte s grafom.

V ktorom období bola na Slovensku najvyššia miera inflácie? Aké boli dôvody tohto rekordného rastu?

Mesačný graf vývoja inflácie

Zdroj: Štatistický úrad SR, Spracovanie: FinancnyKompas.sk

O tejto téme sme sa rozprávali aj v našom podcaste!

→ **Epizóda #66**

FUN FACT

V Zimbabwe počas hyperinflácie v roku 2008 bola vydaná bankovka 100 biliónov dolárov – nestačila ani na chlieb.

CVIČENIA:

1. Akú sumu ste vložili na účet, ktorý je úročený 2 % ročne, ak máte po roku pred zdanením na účte 1 020 €?

- ☐ a) 950 €
- ☐ b) 980 €
- ☐ c) 1 000 €

2. Vysoká miera inflácie zvýhodňuje:

- ☐ a) veriteľov
- ☐ b) dlžníkov
- ☐ c) ani jedného

3. Čo je výhodnejšie pri úrovni inflácie 2,7 %?

- ☐ a) Sporiaci účet s výnosom 0,5 % p. a.
- ☐ b) Investičný produkt s výnosom 4 % p. a.
- ☐ c) Termínovaný vklad s výnosom 2 % p. a.

Poznámky

4. Prečo investovať?

Počas života sa stretnete nielen s významom slova rezerva, ktorý sme si vysvetlili v predošlej kapitole, teda rezerva pre prípad neočakávanej udalosti. Tento pojem sa môže použiť aj ako rezerva do budúcnosti. Taká, ktorú budete vedieť využiť napríklad ako príjem navyšujúci váš dôchodok v podobe mesačnej renty.

Aj ideálne finančné miery definujú, že 20% príjmu by malo ísť na dlhodobé aktíva. Ideálnym spôsobom budovania majetku a jeho zhodnocovania je investovanie.

Investovanie je forma strednodobého a dlhodobého zhromažďovania a zhodnocovania vlastných peňažných prostriedkov prostredníctvom finančných nástrojov.

ÚLOHA 1: Zopakujte si pojmy a správne ich doplňte do textu.

Pri investovaní je vhodné poznať základné pojmy. znamená šancu, že sa investícia nevyvinie podľa očakávania. Na druhej strane stojí, teda to, čo môžete zarobiť. Platí, že čím vyšší ho chcete, tým väčšie riziko zvyčajne podstupujete. Na zníženie rizika slúži V praxi to znamená, že nedávate všetky vajíčka do jedného košíka, ale rozložíte peniaze do viacerých oblastí. Posledný pojem je, teda schopnosť rýchlo premeniť investíciu na hotovosť. Peniaze na účte sú veľmi rýchlo dostupné, no napríklad umelecké dielo až tak nie. Existuje viacero typov investícií. sú jednoduchý a praktický spôsob, ako investovať do viacerých firiem naraz. predstavujú malý podiel vo firme – ak sa jej darí, hodnota rastie a investor zarába. fungujú tak, že požičiate peniaze štátu alebo firme a dostávate za to úrok. A napokon, existujú aj – sem patria napríklad umenie, zbierky vín či kryptomeny. Okrem toho je dôležité, ako často investujete. Môžete investovať, teda menšie sumy v pravidelných intervaloch (napríklad každý mesiac) alebo, keď investujete väčší balík peňazí naraz.

Kde nájdem tieto informácie v knihe Finančná gramotnosť v kocke?

→ Kapitola č. 7, od strany 71

O tejto téme sme sa rozprávali aj v našom podcaste!

→ Epizóda #52

Alternatívne investície

Okrem tradičných investícií, medzi ktoré patria akcie či dlhopisy, existujú v praxi aj tzv. alternatívne investície. Ide o investície do umeleckých diel, exkluzívnych limitovaných edícií áut či nehnuteľností. Práve nehnuteľnosti a reality sú čoraz dostupnejšie ako forma investície, keďže sa rozšírila nielen kúpa investičných bytov určených na ďalší prenájom, ale aj podielové fondy, cez ktoré viete investovať do komerčných realít či logistických parkov, ktoré sú výnosnejšie.

Môžeme sem zaradiť aj kryptomeny. Ide v podstate o elektronické peniaze, digitálne meny. Medzi najznámejšie patrí bitcoin, dogecoin či ethereum. Z finančného hľadiska však obchodovanie s kryptomenami nie je vhodnou alternatívou. Sú totiž veľmi volatilné, následkom čoho sú veľmi rizikové.

FUN FACT

Po prvýkrát sa bitcoin použil na nákup v roku 2010: niekto kúpil 2 pizze za 10 000 BTC (dnes miliardy €).

Prečo investovať čím skôr?

Vo svete investovania platí, že čím dlhšie budete investovať, tým menšiu sumu potrebujete do investície vložiť, aby ste dosiahli požadovanú hodnotu. Čo v podstate znamená, že čím skôr

FUN FACT

Daniel Radcliffe (filmový Harry Potter) miňal prvé filmové zárobky na umelecké obrazy. Nemal ani šajnu o ich cene, ale dnes má doma zbierku v hodnote miliónov eur.

OTÁZKY DO DISKUSIE

Aký je vzťah medzi pojmami riziko, výnos a likvidita? Vysvetlite.

Oplatí sa podľa vás kupovať investičné nehnuteľnosti na ďalší prenájom? Aké sú riziká a aké sú benefity?

Je podľa vás reálne vytvoriť si dlhodobý pasívny príjem len z investičných nehnuteľností? Alebo má tento spôsob svoje limity? Zdôvodnite.

Rozdeľte sa do dvoch skupín. Jedna skupina bude argumentovať v prospech investičných bytov, druhá v prospech realitných fondov: čo je pre investora výhodnejšie? V závere debaty zosumarizujte za a proti oboch strán.

začnete myslieť na budúcnosť a finančne plánovať, tým väčší úžitok vám to prinesie.

Môže za to zložené úročenie – váš najlepší kamarát.

Predstavte si snehovú guľu, ktorá sa kotúľa z kopca. Najskôr je malá, ale čím dlhšie sa kotúľa, tým je väčšia a rýchlejšie rastie. Presne tak funguje zložené úročenie – zarábate nielen na pôvodne vložených peniazoch, ale aj na úrokoch, ktoré už predtým pribudli. Čím skôr začnete, tým väčšiu „guľu“ si vytvoríte.

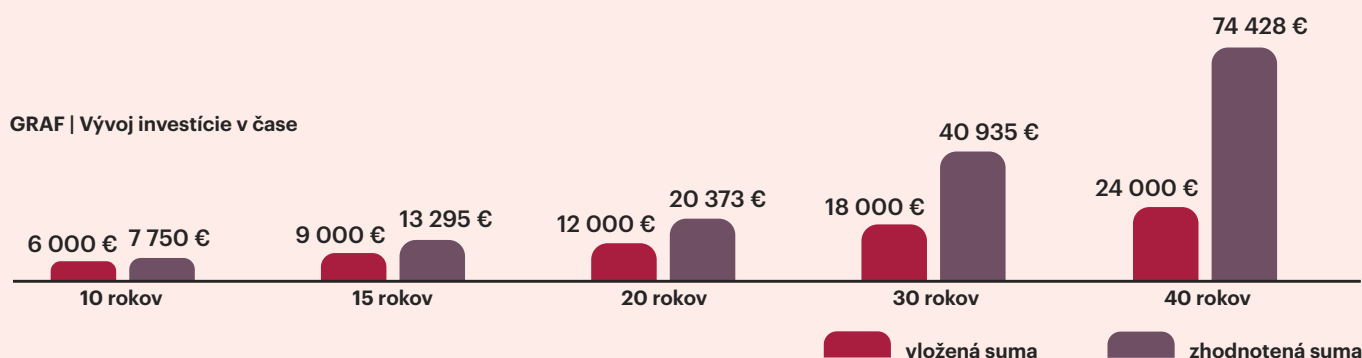
Napríklad ak investujete:

200 € mesačne - pri výnose 6 % ročne

od 25 do 65 rokov → získate asi 400 000 €

ak začnete až v 35 rokoch → získate cca 200 000 € približne o 1/2 menej

GRAF | Vývoj investície v čase

Aký je rozdiel medzi sporením a investovaním?

Tieto pojmy sa môžu zamieňať, keďže oba súvisia s budovaním majetku, no majú odlišný význam. Sporenie je odložená spotreba – šetríte na konkrétny cieľ a po jeho dosiahnutí peniaze väčšinou miniete. Investovanie znamená nákup aktív, ktoré sa zhodnocujú a dokážu prinášať pasívny príjem. Sporenie sa hodí na tvorbu rezervy, ale

na dlhodobé ciele, ako je dôchodok, je vhodnejšie investovanie. Navyše, pri sporení vopred viete očakávaný výnos, teda koľko zarobíte, no zisk je malý a často ho pohltí inflácia. Pri investovaní môže byť výnos vyšší, môžete získať viac, no presný zisk neviete vopred určiť – hodnota môže nielen rásť, ale aj klesať. Vy na seba preberáte riziko prípadných poklesov, môžete sa teda dostať aj do straty a prerobiť.

Ak by sme si mali vybrať vhodný nástroj na zhodnotenie majetku, ktorý porazí aj infláciu, bolo by to práve **INVESTOVANIE**, resp. nástroje, ktoré poskytujú vyšší výnos, ako je miera inflácie. Napríklad ak je miera inflácie 3% a vy investujete do fondov s výnosom 7%, peniaze nestrácajú hodnotu, ale sa, naopak, zhodnocujú.

V praxi sa však väčšinou vyšší výnos spája aj s vyšším rizikom. Tu je dôležité uvedomiť si, aké riziko ste ochotní a schopní znášať. Zodpovedaním niekoľkých otázok v investičnom dotazníku si viete zistiť svoj investičný profil, teda to, či ste dynamický alebo skôr konzervatívny investor.

ÚLOHA 2: Rozhodujete sa medzi dvoma spôsobmi zhodnotenia:

- bankový účet s úrokom 1 % ročne,
- investičný fond s očakávaným ročným zhodnotením 5 %, ale s rizikom, že výnos môže byť nižší alebo dokonca záporný.

1. Vypočítajte, koľko by ste mali po 3 rokoch na účte, ak vložíte 500 € pri každej možnosti (bez ďalších vkladov).

2. Porovnajte výhody a nevýhody oboch možností.

3. Ak je váš investičný horizont 10 rokov, ktorú možnosť by ste si vybrali a prečo? Zdôvodnite.

OTÁZKY DO DISKUSIE

Je podľa vás dôležitejšie vedieť šetriť alebo vedieť investovať?

Trading – krátkodobé obchodovanie na finančných trhoch (s akciami či kryptomenami) s cieľom rýchlo nakúpiť a prediť, aby ste zarobili na pohyboch cien, sa stáva populárnym. Je to podľa vás skôr príležitosť alebo hazard? Oplatí sa podľa vás trading vyskúšať aj bežnému človeku, ktorý nemá veľa skúseností s finančnými trhmi? Vysvetlite.

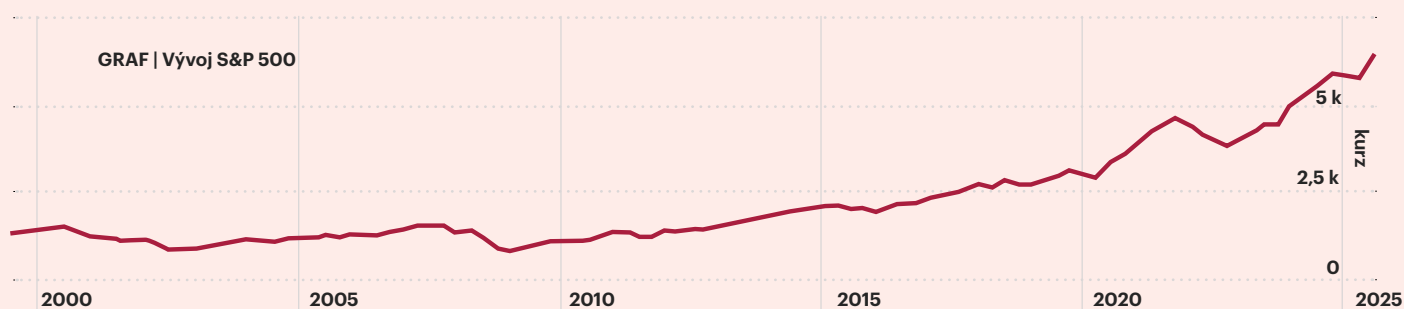
Digitálne investičné platformy umožňujú investovať rýchlo a jednoducho aj z mobilu. Prinášajú aj riziká – od kybernetických hrozieb až po nedostatok skúseností používateľov. Myslíte si, že sú tieto platformy skôr cestou k finančnej slobode, alebo pascou pre neskúsených investorov? Je dôležitejšia znalosť trhov, alebo psychická odolnosť a disciplína? Vysvetlite.

Čo robiť, ak padajú trhy?

Na trhu môže nastať situácia, keď dochádza k poklesu cien investícií. Hovorí sa o páde trhov, dokonca o tzv. medveďom trhu, ak dôjde k poklesu o viac ako 20%. V takejto situácii zvyknú mnohí investori podliehať panike a svoje investície predávať.

To však nie je správne! Pri poklese investičných trhov je potrebné zachovať chladnú hlavu a využiť toto obdobie ako príležitosť na doinvestovanie, nákup ďalších investícií. Pri poklese trhov nakupujete

„v zľave“. Navyše z dlhodobého hľadiska hodnota investície vždy rastie – preto je potrebné dodržiavať investičný horizont. Ak máte nastavené investovanie na 20 či 30 rokov, pri poklese trhov nepodliehajte emóciám či strachu a na svoje investície nesiahajte, prípadne využite príležitosť na nákup investícií výhodnejšie. O niekoľko rokov budete mať z toho, že ste zachovali pokoj, veľkú radosť.

O tejto téme sme sa rozprávali
aj v našom podcaste!

→ **Epizóda #67**

CVIČENIA:

1. Ak investujete do ETF na S&P 500, znamená to, že:

- a) kupujete akcie len 10 najväčších firiem v USA.
- b) kupujete akcie 500 najväčších verejne obchodovaných amerických spoločností.
- c) kupujete akcie a dlhopisy v pomere 50 : 50.

2. Ak máte investičné portfólio zložené z 90 % akcií a 10 % dlhopisov, a trh akcií klesne o 20 %, vaša celková strata bude približne:

- a) 20 %
- b) 18 %
- c) 10 %

3. Ktoré z nasledujúcich tvrdení o investovaní nie je pravdivé?

- a) Diverzifikácia znižuje riziko tým, že investujete do rôznych typov aktív.
- b) Ak akcie klesnú na hodnotu, je lepšie ich okamžite predat', aby ste zabránili ďalšej strate – vždy je to najlepšia stratégia.
- c) Dlhodobé investovanie umožňuje využiť silu zloženého úročenia.

4. Ako označujeme opak medvedieho trhu?

- a) Býčí trh
- b) Jelení trh
- c) Ovčí trh

Poznámky

5. Prečo sa pripravovať na dôchodok?

Premýšľali ste niekedy, do akého veku chcete pracovať? Dôchodok nemusí znamenať len príjem vo vašej osemdesiatke. Môže to byť aj renta, ktorá vám zabezpečí finančnú slobodu bez potreby pracovať. Ak chcete byť v budúcnosti rentiér a nie tradičný dôchodca spoliehajúci sa iba na štát, je potrebné pripravovať sa na toto obdobie už teraz. Inak budete v starobe odkázaní na dôchodok zo sociálneho systému – ide o tzv. starobný dôchodok.

Tento dôchodok je však už teraz omnoho nižší ako zárobok v aktívnej časti života a je možné predpokladať, že výplata dôchodkov zo sociálneho systému bude ešte klesať. Príčinou tohto poklesu bude hlavne demografický vývoj. Preto aj keď sa vám môže zdať, že sa vás to zatiaľ netýka – veď do dôchodku máte ešte ďaleko –, je nutné myslieť na starobu čím skôr a vytvoriť si dostatočné rezervy na toto obdobie. Práve príprava na dôchodok je jedným z dôvodov, prečo sporiť či investovať.

Dôchodkový systém na Slovensku tvoria v súčasnosti tri piliere:

Dôchodkové poistenie (I. pilier)

– priebežne financované dôchodkové poistenie spravované Sociálnou poisťovňou. Prostriedky zhromaždené z odvodov ekonomicky aktívnych ľudí sa priebežne prerozdeľujú dôchodcom vo forme starobných dôchodkov. Tento pilier je povinný. Inak povedané: Celý život odvádzate časť príjmu do Sociálnej poisťovne a tá vám z toho neskôr vypláca dôchodok.

Starobné dôchodkové sporenie (II. pilier)

– financované prostredníctvom sporenia na osobnom účte a zhromažďovania majetku na ňom, ktoré spravujú dôchodkové správcovské spoločnosti (DSS). II. pilier je dobrovoľný. Vstup je možný len do 40. roku veku. V prípade, ak je uzatvorený, časť povinných odvodov, ktoré by šli do I. piliera, sa presúva sem.

Doplňkové dôchodkové sporenie (III. pilier)

– financované prostredníctvom zhromažďovania majetku z dobrovoľných príspevkov zamestnancov a zamestnávateľov, ktoré spravujú doplnkové dôchodkové spoločnosti (DDS).

ÚLOHA 1: Nájdite v osemsmierovke všetky ukryté slová.

Použité slová:

budúcnosť, DDS, DSS, dôchodok, III pilier, II pilier, investovanie, I pilier, odvody, pasívny príjem, renta, sporenie

R	S	D	C	N	O	D	V	O	D	Y	X	F	R
I	O	D	K	O	D	O	H	C	Ô	D	E	V	F
I	M	S	P	O	R	E	N	I	E	A	S	C	U
I	P	I	L	I	E	R	O	S	X	Š	N	P	L
P	A	S	Í	V	N	Y	P	R	Í	J	E	M	E
I	H	L	S	N	T	I	I	P	I	L	I	E	R
L	S	C	N	D	A	X	H	S	Z	E	R	U	V
I	O	R	Č	Ť	S	O	N	C	Ú	D	U	B	F
E	I	N	A	V	O	T	S	E	V	N	I	H	P
R	Ž	V	N	D	U	Z	P	A	O	H	C	E	S

O tejto téme sme sa rozprávali aj v našom podcaste!

→ **Epizóda #35**

Ak si chcete na dôchodku zachovať svoj bežný životný štandard a užívať si pokojné roky, nestačí spoliehať sa iba na štát. **I. pilier**, teda dôchodok od Sociálnej poisťovne, väčšinou nepokryje všetky vaše potreby. Preto je dôležité zapojiť aj **II. pilier** a ideálne aj **III. pilier**, vďaka ktorým si v budúcnosti môžete prilepšiť pravidelnou rentou navyše.

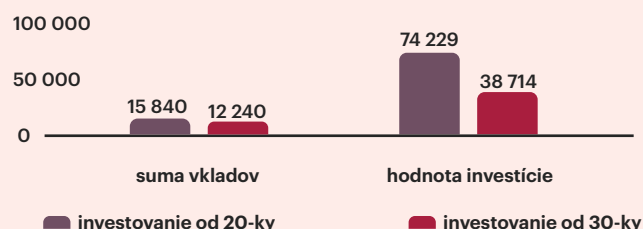
Ani to však nemusí stačiť každému. Ak sa chcete pripraviť čo najlepšie, je vhodné pridať aj **investovanie**, ktoré vám dáva šancu získať vyšší príjem na dôchodku. Možno ho tak označiť za IV. pilier dôchodkového systému.

Prečo začať s prípravou na dôchodok už v dvadsiatke?

Predstavte si, že začnete od 20 rokov investovať len 30 € mesačne. To je asi toľko, čo dáte za pár večerov v meste. Ak by ste to robili pravidelne a peniaze boli investované s priemerným výnosom napríklad 6% ročne, na dôchodku by ste mohli mať nasporených viac ako 70 000 €.

Ak však začnete až v tridsiatke, konečná suma bude o desiatky tisíc eur nižšia – a to aj napriek tomu, že by ste odkladali rovnaké čiastky. Dôvod je jednoduchý: **čas je v investovaní váš najväčší spojenec.**

Zdroj: Investičná kalkulačka na www.financnykompas.sk

OTÁZKY DO DISKUSIE

Aký dosah na ekonomiku má podľa vás vyplácanie 13. dôchodku ľuďom v dôchodkovom veku na Slovensku?

Ako sa podľa vás bude vyvíjať situácia s dôchodkom z I. piliera – teda od štátu – v priebehu nasledujúcich rokov? Objasnite, čo má na výšku vyplácaného dôchodku vplyv. Dá sa podľa vás táto situácia nejako riešiť? Ako?

Skúste sa zamyslieť a porovnať dva scenáre: ako by vyzerala vaša budúcnosť, ak sa budete na ňu pripravovať už teraz, a ako by vyzerala, keby ste sa spoliehali iba na štát?

Kde nájdem tieto informácie v knihe
Finančná gramotnosť v kocke?

→ **Kapitola č. 7, od strany 79**

CVIČENIA:

1. Ktoré z nasledujúcich tvrdení je nesprávne?

- a) Do výpočtu výšky starobného dôchodku z I. piliera vstupuje aj počet odpracovaných rokov.
- b) Do II. dôchodkového piliera je možné vstúpiť najneskôr vo veku 36 rokov.
- c) Jednou z výhod III. dôchodkového piliera je aj daňové zvýhodnenie v podobe možnosti odpočítania príspevkov účastníka až do výšky 180 € ročne z daňového základu.

2. Kedy by sa mal človek začať pripravovať na dôchodok?

- a) Na dôchodok sa pripravovať netreba, pretože ho dostaneme automaticky od štátu.
- b) Ideálne od prvej výplaty. Čím skôr sa začneme na dôchodok pripravovať, tým skôr naň môžeme odísť, resp. tým vyššiu životnú úroveň si zabezpečíme.
- c) Približne okolo 50. roku života.

3. Má IV. pilier právny rámec?

- a) Samozrejme, rieši ho Sociálna poisťovňa.
- b) Nie, ide o praktické označenie prípravy na dôchodok prostredníctvom investícií.
- c) Nie, je to výmysel, nič také neexistuje.

Poznámky

6. Prečo sa vyznať v úveroch?

Úver predstavuje pôžičku od banky, ktorú musíte časom splatiť a vrátiť banke. Bez úverov by si väčšina ľudí pravdepodobne nikdy nekúpila byt alebo dom, pretože nasporiť desiatky či stovky tisíc eur trvá roky. **Pôžičky a úvery vám síce môžu pomôcť kúpiť drahšie veci, ktoré si momentálne**

nemôžete dovoliť, ale nesprávne používanie môže viesť k problémom s dlhmi. Je takisto potrebné si uvedomiť, že za toto požičanie peňazí banke musíte zaplatiť odmenu v podobe úroku. Následkom toho môžu byť niektoré úvery pridrahé a peniaze tak zbytočne vyhodíte von oknom.

Kedy je úver dobrý sluha a kedy zlý pán?

DOBRY SLUHA – úver vám pomáha kúpiť niečo, čo skutočne potrebujete alebo čo vám môže priniesť úžitok či zisk (napríklad štúdium, bývanie alebo rozbeh vlastného biznisu). Dôležité je, aby ste presne vedeli, ako a kedy ho splatíte.

ZLY PÁN – úver sa stane problémom, keď si požičiavate na veci, ktoré nepotrebujete, alebo keď si nemôžete dovoliť pravidelné splátky. Potom sa vám dlhy môžu vymknúť spod kontroly a môžete sa dostať do dlhového kolotoča.

Kde nájdem tieto informácie v knihe Finančná gramotnosť v kocke?

→ **Kapitola č. 6, od strany 52**

ÚLOHA 1: Prirad'te správnu odpoveď k svojej definícii.

DEFINÍCIA

TYP PRODUKTU/POJEM

Finančné prostriedky poskytnuté bankou klientovi.

„Zabetónovanie“ úroku na určitý čas. V tomto období banky nemôžu výšku úrokovej sadzby meniť ani smerom hore, ani smerom dole.

Dlhodobý úver na bývanie alebo rekonštrukciu.

Väčšinou slúži na kúpu spotrebného tovaru. Potrebnú sumu môžete rozložiť do niekoľkých častí a postupne cenu tovaru alebo služby splácať. Môžete ho využiť napríklad aj pri nákupe v e-shopoch s elektronikou.

Obnovujúci úver umožňujúci klientovi opakovane čerpať finančné prostriedky bez toho, aby žiadal o ďalšie čerpanie. Zvyčajne na tomto princípe fungujú kreditné karty.

Odmena pre banku za to, že vám požičala finančné prostriedky. Vyjadruje sa úrokovou sadzbou a predstavuje percentuálny podiel z dlžnej sumy, o ktorú sa navýši vrátená suma.

Ukazovateľ, ktorý vypovedá o skutočnej cene úveru. Vyjadruje celkovú výšku nákladov na úver – zohľadňuje aj úroky, aj všetky ďalšie poplatky spojené s úverom.

Služba, pri ktorej na vašom účte vznikne možnosť „ísť do mínusu“.

Požičanie finančných prostriedkov na zaobstaranie rôznych výrobkov či služieb. Väčšinou ide o krátkodobý úver, pričom nie je potrebné ručiť.

Široká ponuka krátkodobých úverov a pôžičiek, rýchlo dostupné peniaze, no väčšinou príliš vysoký úrok.

Požičiavanie si veci (napríklad auta) na určitý čas. Vy platíte mesačné poplatky. Majiteľom sa stávate až po splatení plnej sumy.

Pomôcky: spotrebný úver, hypotéka, lízing, nebanková pôžička, splátkový predaj, RPMN, istina, úrok, fixácia úroku, revolvingový úver, povolené prečerpanie

S úvermi sa spája viacero rizík. Ak si vezmete naraz príliš veľa úverov, môže to viesť k stresu a zbytočným finančným problémom, pretože splátky musíte platiť pravidelne každý mesiac a včas. Ak nebudete vedieť uhrádzať splátky včas,

môžete platiť pokuty/penále alebo vec, ktorú ste založili v prospech banky, prejde pod jej vlastníctvo. Zároveň vysoká zadlženosť v podobe veľkého počtu úverov vám môže skomplikovať prístup k pôžičke v budúcnosti.

Na čo si dať pozor?

- Podľa ideálnych finančných mier by splátky všetkých úverov nemali presiahnuť 30% príjmov domácnosti! Ak teda zarábate 1 000 € a máte nejaký úver, splátka by nemala presiahnuť 300 €.
- Vždy počítajte s rezervou! Napríklad ak by sa úrok na hypotéke po skončení fixácie zvýšil, splátka môže byť o stovky eur vyššia. Teda ak máte hypotéku vo výške 100 000 € na 30 rokov s úrokom 4%, mesačná splátka je cca 477 €. Ak by došlo k navýšeniu úrokov na 6%, splátka sa zvýši na 600 €. Ide o rozdiel viac ako 120 €, čo môže domácnosť výrazne zťažiť.

Vo všeobecnosti platí, že najlepšie je nemať žiadny úver. Niekedy však situácia nedovolí inak. V prípade, že siahate po úvere, preštudujte si podmienky a zvážte svoje možnosti, aby ste sa vyhli zbytočným finančným problémom.

ÚLOHA 2: Katkin sen o novom iPhone

Katka má 20 rokov. Z brigády si zarobí 200 € mesačne. Od rodičov dostala k narodeninám 1 000 €. Jej veľkým snom je kúpiť si nový iPhone, ktorý stojí 1 500 €. Možnosti, ktoré Katka zvažuje:

a) Šetrenie

Katka si odloží narodeninových 1 000 € a každý mesiac si pridá 200 €. Za koľko mesiacov si bude môcť iPhone kúpiť bez dlhu?

b) Investovanie

Katka by mohla 1 000 € investovať a z brigády ďalej šetriť. Čo by bolo výhodou a čo rizikom takéhoto riešenia?

c) Splátky

Katka si kúpi iPhone hneď teraz a bude ho splácať napr. 24 mesiacov po 65 €. Koľko by celkovo zaplatila oproti cene v hotovosti?

d) Úver

Katka si požičia 500 €, aby doplnila chýbajúcu sumu. Aké riziká má úver v porovnaní so splátkovým predajom?

OTÁZKY DO DISKUSIE

Ktoré riešenie by ste zvolili, keby ste boli na Katkinom mieste?

Čo je podľa vás najvýhodnejšie finančne a čo zasa najrýchlejšie?

Aké faktory by ste mali zvážiť pred tým, než si požičiate peniaze?

Praktická rada:

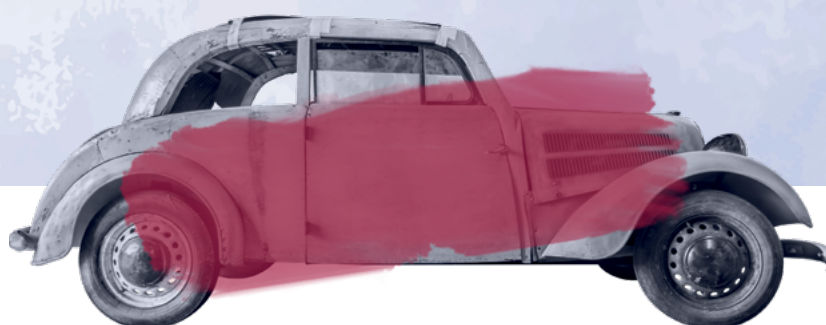
Ak sa z nejakého dôvodu rozhodnete pre úver, vždy si skontrolujte úrokovú sadzbu, RPMN a uistite sa, že pôžičku dokážete splatiť načas.

ÚLOHA 3: Dovolenka či auto?

21-ročný študent Mišo chce ísť na dovolenku do Chorvátska (cena 700 €) a zároveň si plánuje kúpiť ojazdené auto za 6 000 €.

Jeho príjem z brigády je 500 € mesačne. Na bežné výdavky (ubytovanie, strava, škola) minie 350 € mesačne. Úspory zatiaľ nemá. Skúste na základe svojich vedomostí vyhodnotiť:

1. Koľko mesiacov musí študent sporiť, aby si mohol zaplatiť dovolenku?
2. Koľko mesiacov musí sporiť, aby si mohol kúpiť auto?
3. Ak by si na auto zobral úver vo výške 6 000 € so sadzbou 7% p. a. na 5 rokov, aká by bola jeho mesačná splátka a koľko by celkovo preplatil? Pomôcť si môžete kalkulačkou na stránke www.financnykompas.sk.
4. Ktoré riešenie je pre Miša výhodnejšie? Zdôvodnite.

O tejto téme sme sa rozprávali
aj v našom podcaste!

→ **Epizóda #10**

Hypotekárny úver je veľmi špecifický a u nás na Slovensku veľmi obľúbený spôsob, ako si zabezpečiť vlastné bývanie. Je to účelový úver, ktorý slúži na kúpu alebo stavbu bývania, či na rekonštrukciu. Na rozdiel od spotrebákov, ktoré môžu byť len do výšky niekoľko desiatok tisíc, hypotéky sa poskytujú na dlhšie časové obdobie a vo vysokých – státisícových sumách. V praxi banka **nikdy neposkytne hypotéku niekomu, kto nie je dostatočne bonitný na to, aby zvládol splácať** požičanú sumu. Pri žiadaní o hypotéku si banka overuje, či má žiadateľ dostatočný príjem. Výška zadlženia **by nemala presiahnuť 8-násobok čistého ročného príjmu**. Banka **overuje aj to, či bude žiadateľ schopný splácať splátky** hypotéky aj

v prípade, ak by sa zvýšili úrokové sadzby (ide o tzv. **stress test**). V rámci procesu zohľadňuje aj sumu, ktorá musí žiadateľovi zostať po zaplatení splátky – ide o sumu pokrývajúcu životné minimum a zároveň bežnú spotrebu, štandardne je táto **suma vo výške 40 % príjmu**.

Zároveň banky neposkytnú plnú sumu, ktorú by ste chceli – musíte počítať s tým, že potrebujete mať 10 – 20 % sumy z vlastných zdrojov. **Ak si teda chcete od banky požičať 200 000 € a banka vám požičia iba 80 % z tejto sumy, potrebujete mať 40 000 € už nasporených, resp. dofinancovať ich iným spôsobom**, napríklad spotrebným úverom.

ÚLOHA 4: Vypočítajte.

Aký by musel byť váš mesačný príjem v čistom, aby ste mohli žiadať o hypotéku vo výške 200 000 €?

Je lepšie kúpiť byt na hypotéku alebo zostať v nájme?

Slovensko je jednou z krajín, v ktorých prevláda trend vlastniť svoju nehnuteľnosť na bývanie. Takmer 90 % Slovákov býva vo vlastnom. V priebehu posledných rokov sa však trh s nehnuteľnosťami pomenil, úroky na hypotékach narástli, rovnako ako narástli aj ceny nehnuteľností. Mnoho mladých

O tejto téme sme sa rozprávali
aj v našom podcaste!

→ **Epizóda #65**

preto zvažuje, či ísť do vlastného bývania na hypotéku alebo zostať bývať celý život v prenájme. Nájom platíte mesačne niekomu inému, peniaze tak v podstate vyhadzujete von komínom.

ÚLOHA 5: Bývanie vs. prenájom

Máte možnosť kúpiť si byt na hypotéku 200 000 € alebo ostať v nájme za 650 € mesačne. Čo by ste urobili? Diskutujte a svoje odpovede zdôvodnite.

CVIČENIA:

1. Ktorá z týchto situácií vám môže znížiť šancu získať hypotéku? Zdôvodnite.

- ☐ a) Vysoký príjem a žiadne úvery
- ☐ b) Viacero kreditných kariet, aj keď ich nevyužívate
- ☐ c) Stabilná práca na dobu neurčitú

2. Ak banka ponúka hypotéku so sadzbou 4 % p. a. a inflácia je 6 %, reálna úroková sadzba je:

- ☐ a) +4 %
- ☐ b) +10 %
- ☐ c) -2 %

3. Prečo je RPMN (ročná percentuálna miera nákladov) dôležitejšia než samotná úroková sadzba pri úvere?

- ☐ a) Lebo je vždy nižšia a výhodnejšia.
- ☐ b) Lebo zahŕňa nielen úrok, ale aj všetky poplatky spojené s úverom.
- ☐ c) Lebo je to číslo, ktoré si vymyslí banka.

4. Plánujete si kúpiť auto za 24 000 € cez finančný lízing.

Akontácia je 10 %, lehota splácania je 60 mesiacov a koeficient navýšenia je 1,1. Po splatení lízingu budete mať možnosť odkúpiť auto za zostatkovú cenu 100 €. Aká bude mesačná lízingová splátka? Pomôcť si môžete kalkulačkou na stránke www.financnykompas.sk.

5. Chcete si kúpiť nový notebook za 600 €.

Banka ponúka pôžičku s úrokom 6 % ročne na 1 rok.

- a)** Vypočítajte, koľko celkovo zaplatíte, ak si požičiate 600 € na 12 mesiacov.
- b)** Porovnajte, či sa oplatí počkať a notebook kúpiť zo sporených peňazí alebo ísť do pôžičky.

Poznámky

7. Prečo chrániť majetok a zdravie?

Život prináša aj nepríjemné prekvapenia. Preto je dôležité mať nielen finančnú rezervu (aspoň vo výške 6 mesačných príjmov), ale aj chrániť a zabezpečiť svoj majetok a zdravie. **To sa dá urobiť cez poistenie – ak nastane škoda na zdraví alebo majetku, poisťovňa vám vyplatí peniaze, ktoré pokryjú náklady na vyriešenie situácie.**

Cieľom poistenia je teda zmiernenie finančných následkov neočakávaných udalostí. Chráni vaše financie v prípadoch, ako sú zdravotné problémy, úrazy, krádeže alebo živelné pohromy. Napríklad ak susedom vytopíte obývačku a máte poistenie, poisťovňa finančne pomôže s opravou škôd.

Poistením prenášate následky spojené s rizikom vzniku nečakanej udalosti na poisťovňu.

Predstavte si, že máte auto. Viete, že sa môže stať nehoda, ale nevíete, kedy a či vôbec. Ak by sa stala, škody by vás mohli stáť tisíce eur. Je tam to riziko. Keď sa poistíte, **prenášate následky spojené s týmto rizikom na poisťovňu.** Vy jej platíte pravidelne relatívne malú sumu v podobe poistného, a keď nastane problém – nehoda, choroba, škoda na majetku či zdraví –, poisťovňa zaplatí za vás veľkú časť nákladov.

Inak povedané: vy platíte **malé, isté výdavky** (poistné) a poisťovňa na seba preberá následky

spojené s rizikom, že raz bude musieť zaplatiť **veľké, nečakané výdavky.**

Poistenie môžeme rozdeľovať z viacerých hľadísk, no takým základným je rozdelenie na životné a neživotné poistenie. Životné poistenie kryje život a zdravie osôb a neživotné kryje straty na majetku.

OTÁZKY DO DISKUSIE

Aké typy poistenia sú pre mladých ľudí najdôležitejšie a prečo?

Čo podľa vás ovplyvňuje výšku poistného? Aké faktory je potrebné posúdiť pri uzatvorení životného poistenia?

FUN FACT

Mona Lisa je najdrahšie poistený obraz na svete – hodnota poistenia by dnes prekročila 1 miliardu €.

Kde nájdem tieto informácie v knihe Finančná gramotnosť v kocke?

→ Kapitola č. 5, od strany 40

ÚLOHA 1: Doplňte správny druh poistenia do viet.

1. Ak havarujete autom a poisťovňa uhradí škodu na vašom aute, ide o poistenie.
2. Ak ochoriete a poisťovňa uhradí náklady na liečbu alebo hospitalizáciu, ide o poistenie.
3. Ak vyhorí váš byt, pomôže vám poistenie
4. Ak spôsobíte škodu niekomu inému (napr. vytopíte suseda), použije sa poistenie.
5. Ak sa chcete finančne zabezpečiť pre rodinu v prípade vašej smrti, uzatvárate poistenie.
6. Ak si poistíte dovolenku v zahraničí, ide o poistenie.

V praxi sa môžeme stretnúť aj s rozdelením poistenia na **zmluvné poistenie** (komerčné) a **zákonné poistenie**.

Kategória ZMLUVNÉHO poistenia:

DOBROVOLNÉ poistenie:

Životné poistenie

kapitálové/rizikové/investičné a rôzne pripoistenia k nemu

Neživotné poistenie

poistenie nehnuteľnosti, domácnosti, havarijné poistenie a pod.

POVINNÉ zmluvné poistenie

PZP – poistenie auta

Kategória ZÁKONNÉHO poistenia:

SOCIÁLNE poistenie

známe aj ako odvody do Sociálnej poisťovne

ZDRAVOTNÉ poistenie

známe aj ako odvody do zdravotnej poisťovne

ÚLOHA 2: Napíšte k definícii číslo príslušného typu sociálneho poistenia.

Stratíte prácu a dočasne nemáte príjem. **a**

Zlomíte si nohu a nemôžete chodiť do práce niekoľko mesiacov. **b**

Po dovŕšení určitého veku prestanete pracovať a chcete mať pravidelný príjem. **c**

Firma, v ktorej pracujete, skrachuje a nedostanete výplatu. **d**

Stane sa vám pracovný úraz a potrebujete odškodnenie. **e**

1
garančné poistenie

2
nemocenské poistenie

3
poistenie v nezamestnanosti

4
úrazové poistenie

5
dôchodkové poistenie

Ako má vyzeráť dobré životné poistenie?

Dobré životné poistenie by malo byť ako bezpečnostná sieť – keď padáte (ochoriete, zraníte sa alebo sa vám niečo stane), zachytí vás a vašu rodinu, aby ste finančne nespádli úplne na zem.

Základom je, aby nastavenie poistenia zohľadňovalo vašu životnú situáciu. Záleží na vašom veku, zdravotnom stave, finančnej situácii, ale aj na tom, či máte rodinu, deti alebo úvery, ktoré by bolo treba splácať. **Mladší a zdravší ľudia platia spravidla menej, no ak máte záväzky voči rodine, je dôležité, aby mala finančnú istotu, ak by sa vám niečo stalo.** Napríklad ak má rodina hypotéku 100 000 € a živiteľ rodiny zomrie, poisťka by mala vyplatiť aspoň túto sumu alebo zabezpečiť splácanie hypotéky, aby rodina nestratila bývanie.

dostanete vy alebo vaša rodina finančnú pomoc práve vtedy, keď ju budete najviac potrebovať. Napríklad ak vám diagnostikujú rakovinu, ktorej liečba sa šplhá do tisícov eur, životná poisťka môže byť ako finančná injekcia – pomôže vám pokryť náklady na liečbu.

Dôležitá je aj flexibilita. Poistenie by sa malo dať prispôbiť vašej aktuálnej situácii – napríklad ak si vezmete hypotéku alebo sa vám narodí dieťa, je potrebné prehodnotiť nastavenie poistenia.

Poistné, teda mesačná platba, ktorú platíte poisťovni, by malo byť primerané. Nemalo by vás finančne zaťažovať, aby ste ho vedeli platiť dlhodobo. Podstatné nie je mať najlacnejšiu poisťku, ale takú, ktorá naozaj kryje to, čo je potrebné.

Správne nastavené životné poistenie by malo kryť najdôležitejšie riziká – teda smrť poistenej osoby, invaliditu, vážne ochorenia, dlhodobú práceneschopnosť či vážne úrazy. Vďaka tomu

OTÁZKA NA ZAMYSLENIE

Prečo mladí ľudia spravidla platia menej za životné poistenie? Zdôvodnite.

ÚLOHA 3: Potrebuje bohatý človek životné poistenie?

Ak má niekto vytvorený vlastný kapitál – majetok v hodnote 500 000 € a pasívny príjem, ktorý mu pokrýva všetky výdavky, potrebuje životné poistenie? Zdôvodnite.

FUN FACT

Celebrity si často dávajú poistiť časti svojho tela. Napríklad:

Jennifer Lopez si dala poistiť zadok na cca 27 miliónov \$.

Mariah Carey – hlas a nohy má vraj poistené každé na 35 miliónov \$.

Cristiano Ronaldo – jeho nohy sú kryté na 120 miliónov €.

David Beckham – mal komplexné poistenie tela a kariéry na vyše 195 miliónov \$.

Poistenie je teda spôsob, ako si chrániť príjem alebo majetok pri neočakávaných udalostiach. Platíte pravidelné poistné a poisťovňa vám pri škode vyplatí peniaze, ktoré ju pokryjú. Pomáha napríklad

pri úmrtí, keď finančnú podporu dostanú vaši blízki, alebo pri vážnych zdravotných problémoch, ktoré môžu viesť k práceneschopnosti či invalidite.

ÚLOHA 4: Je výhodnejšie poistenie alebo investovanie?

Ak máte voľných 100 € mesačne, je lepšie dať ich na životné poistenie, alebo investovať? Zdôvodnite.

Všetky informácie o poistení nájdete v epizódach podcastu FINANČIE pri káve.

→ **Epizóda #75**

→ **Epizóda #76**

CVIČENIA:

1. Na svoje auto máte uzavreté havarijné poistenie. Spôsobíte na ňom škodu a poisťovňa:

- a) ju neuhradí
- b) uhradí, ale môže odpočítať spoluúčasť (ak bola dohodnutá v zmluve)
- c) uhradí len polovicu škody

2. Chystáte sa na školský výlet do zahraničia a zvažujete cestovné poistenie za 20 €.

Existuje riziko straty batožiny alebo potreby lekárskej starostlivosti.

a) Porovnajte potenciálne náklady, ak by ste poistenie nemali a stalo by sa niečo neočakávané (napr. strata batožiny za 150 €).

b) Rozhodnite, či sa oplatí poistenie uzavrieť.

3. Pre silné dažde došlo k záplavám a vytopilo ulicu, v ktorej ste parkovali auto, do auta zatieklo. Zároveň víchrica zhodila konár stromu na kapotu vášho auta a ten ju poškodil.

Aké poistenie musíte mať uzatvorené, aby ste mali nárok na uhradenie škody?

- a) PZP
- b) havarijné poistenie vrátane poistenia proti živeľnej katastrofe, alebo pripoistenie k PZP proti živeľnej katastrofe
- c) poistenie zodpovednosti za škodu

4. Martin má uzavreté životné poistenie s pripoistením trvalých následkov úrazu vo výške 50 000 €. Po úraze mu lekár stanovil 40 % trvalé následky. Aké poistné plnenie dostane?

5. Ak študent pracuje na dohodu o brigádnickej práci študentov, prekročí mesačný príjem 200 € a uplatní si odvodovú výnimku, je povinný odvádzať:

- a) len zdravotné poistenie vo výške 3 %
- b) nemocenské poistenie 1,4 %, invalidné poistenie 3 %, starobné poistenie 4 % a zdravotné vo výške 3 %
- c) invalidné poistenie 3 % a starobné poistenie 4 %

6. Marek má 35 rokov a uzatvoril si rizikové životné poistenie na 30 rokov. Smrť si poistil na 150 000 €, invaliditu na 190 000 €, trvalé následky úrazu na 20 000 € a závažné choroby na 20 000 €. PN má krytú na 20 €/deň. Riziko úmrtia a invalidity má nastavené s klesajúcou poistnou sumou, t. z., že každý rok klesne poistná ochrana o $1/n$ (pričom n je počet rokov, na ktorý si Marek poistenie uzatvoril). Ostatné krytia sú nastavené s konštantnou poistnou sumou. Aké poistné plnenie by bolo vyplatené jeho pozostalým, ak by zomrel po 12 rokoch trvania zmluvy?

7. Na parkovisku stoja tri autá a traja majitelia:

Anna má len **PZP** (povinné zmluvné poistenie),

Boris má **PZP + havarijné poistenie** (spoluúčasť = 300 €),

Cecília má **PZP + poistenie pri nehode s neznámym páchatelom** (spoluúčasť = 100 €).

K nehode dôjde takto: vodička **Anna cúva a narazí** do stojacich áut Borisa a Cecílie.

Odhadované škody sú:

škoda na vozidle Borisa = **1 200 €**

škoda na vozidle Cecílie = **800 €**

škoda na aute Anny (jej vlastné) = **400 €**

Kto za čo zaplatí?

Poznámky

8. Prečo vedieť rozpoznať podvody?

Žijeme v dobe, v ktorej väčšina z nás nosí „peňaženku“ vo vrecku – v mobile alebo na karte. Peniaze už nie sú len bankovky a mince, ale čoraz častejšie sa objavujú **digitálne peniaze**, ktoré sa presúvajú z účtu na účet v priebehu pár sekúnd. Platby cez mobil, internet banking, PayPal či kryptomeny – to všetko sú dnes bežné spôsoby, ako nakupovať a spravovať svoje financie. Rovnako aj investovanie či sporenie cez mobilné aplikácie a digitálne platformy sú dnes už bežnou realitou.

S digitálnymi peniazmi sa však spájajú aj **nové riziká**. Tak ako sa presunuli naše peniaze do online sveta, presunuli sa tam aj podvodníci. Na sociálnych sieťach, v e-mailoch či cez falošné stránky a aplikácie sa snažia oklamať ľudí a pripraviť ich o úspory. Preto je dôležité nielen vedieť, **ako fungujú moderné finančné platformy**, ale aj rozpoznať, **kedy ide o reálnu službu a kedy o pascu**.

OTÁZKA NA ÚVOD

Viete, čo si všímať, aby ste nenaleteli na rôzne triky a podvody?

Aj obyčajný nákup cez internet sa spája s rizikom. Neustále sa objavuje viac a viac podvodných stránok, ktoré sa tvária ako oficiálny e-shop, no v realite majú nevystopovateľný účet, produkt sa k vám nikdy nedostane a dokonca vám môžu ukradnúť údaje o platobnej karte.

Nakupovanie online je tak síce pohodlné, ale prináša obrovské riziko podvodov a zneužitia údajov.

ÚLOHA 1: Chcete si kúpiť hru cez internet z neznámeho obchodu s 50 % zľavou.

- 1) Vypíšte možné riziká.
- 2) Ktoré faktory vám pomôžu zistiť, či je obchod dôveryhodný?
- 3) Navrhните bezpečný postup pri online nákupoch.

Praktická rada:

Vždy používajte iba overené webové stránky, čítajte recenzie a NIKDY neposkytujte citlivé údaje na podozrivých stránkach. Taktiež NIKDY nezdieľajte svoje prihlasovacie údaje a pravidelne kontrolujte svoje transakcie.

Digitálne peniaze v praxi

V posledných rokoch sa do online sveta nepresúvajú iba online nákupy či bankové služby. **V praxi sa môžeme stretnúť už aj s peniazmi, ktoré existujú len elektronicky, nie v hotovostnej – papierovej alebo mincovej – podobe.**

Môžeme sem zaradiť aj bežný bankový účet – peniaze na účte sa pohybujú digitálne. Sú kryté štátom a bankou, ktorá zodpovedá aj za bankovú aplikáciu na správu peňazí.

Do tejto skupiny patria aj kryptomeny (bitcoin, ethereum, solana a ďalšie). Tie nie sú centrálné riadené, na svoje fungovanie využívajú technológiu blockchain. Niektoré podniky vo svete už umožňujú aj platbu kryptomenami.

FUN FACT

Švédsko sa blíži k tomu, že sa stane prvou krajinou na svete úplne bez hotovosti.

Patrí sem aj tzv. CBDC (Central Bank Digital Currency) – digitálna forma národnej meny, ktorú vydáva centrálna banka, ako napríklad **digitálny jüan (Čína)** alebo **digitálny dolár (USA)**. CBDC je regulovaná, stabilná a garantovaná štátom.

Môžeme povedať, že takéto digitálne peniaze sú z pohľadu hodnoty rovnaké ako hotovostné peniaze, ale fungujú iba v digitálnom/online svete, čo umožňuje rýchlejšie, plynulejšie a globálne/cezhraničné transakcie.

ÚLOHA 2: Spojte správne pojmy.

V praxi existuje niekoľko typov digitálnych peňazí. Spojte každý typ s príkladom a charakteristikou, ktorá k nemu patrí (napr. 1-D-c) a napíšte dole.

Typy:

- 1 Bankové peniaze (elektronická forma)
- 2 Kryptomeny
- 3 CBDC (centrálné digitálne meny)
- 4 Predplatené karty /elektronické peňaženky

Príklady:

- A Bitcoin, ethereum, ripple
- B Peniaze na účte v banke
- C Digitálne euro (projekt), digitálny jüan
- D PayPal, Revolut, Apple Pay

Charakteristiky:

- a Obmedzené na platformu, rýchle prevody, menšie riziko straty hotovosti
- b Kryté bankou, štátom, regulované zákonom
- c Decentralizované, anonymné, využívajú blockchain
- d Digitálna forma štátnej meny, riadená centrálnou bankou

OTÁZKY DO DISKUSIE

Ak by všetky platby prebiehali iba digitálnymi menami, ako by sa zmenil spôsob nakupovania? Ako by to vyzeralo v praxi?

Digitálne peniaze majú množstvo výhod – transparentnosť, bezhotovostné globálne transakcie a pod., no zároveň sa môžu spájať s mnohými nebezpečnými taktikami podvodníkov. Čo sú podľa vás najväčšie riziká?

Môže mať podľa vás výpadok signálu, internetu či elektriny dosah na používanie digitálnych peňazí? Ako by ste takúto situáciu vyriešili?

Citlivé údaje, prihlasovacie údaje k rôznym osobným účtom, údaje o platobnej karte, prístupy k digitálnym peniazom, ale aj peniaze samotné – to všetko sa stalo terčom útokov a finančných podvodníkov. Využívajú na to rôzne falošné esemesky, e-maily, webové stránky, investičné platformy, reklamy či telefonáty.

Mnoho finančných podvodníkov útočí práve na neznalosť používateľov digitálnych aplikácií a webov. Lákajú na výhodné investičné príležitosti, rýchle zbohatnutie, okamžitý a výrazne vysoký zisk. Často si od vás pýtajú aj citlivé osobné údaje či údaje vašej karty. Investiční podvodníci využívajú aj rôzne reklamy na sociálnych sieťach – napríklad deepfake videá populárnych osobností. **Ak chcete investovať na vlastnú päsť, vždy si preverte, či investujete cez overenú aplikáciu či web.**

V digitálnom svete môžete robiť takmer čokoľvek. Čoraz častejšie a aktívnejšie ľudia využívajú weby a e-shopy na nakupovanie, bankové aplikácie na správu svojich financií, no už aj na investovanie a obchodovanie priamo na burze. Presun do digitálneho sveta otvoril brány novým typom podvodov.

Vedeli ste, že...

... 65 % podozrivých ponúk láka na vysoký zisk v krátkom čase? 31 % z tých, ktorí na to naleteli, prišlo až o 5 000 €.

... investovanie môže byť ilegálne, ak firma nemá licenciu NBS? Investovať môžu len spoločnosti schválené a kontrolované Národnou bankou Slovenska.

... ak vás niekto nahovára, aby ste investovali všetko len do jedného produktu bez diverzifikácie, je to veľké riziko? Staviť všetko na jednu kartu býva špekulatívne a veľmi rizikové.

... takmer tretina podozrivých investičných ponúk prichádza cez sociálne siete alebo telefón?

... 100 % garancia výnosov je red flag? V realite sa žiadna investícia nezaobíde bez rizika – nič také ako stopercentná garancia návratnosti neexistuje.

O tejto téme sme sa rozprávali aj v našom podcaste!

→ **Epizóda #39**

ÚLOHA 3:

Na sociálnej sieti sa objaví reklama: „Investujte 500 € a do týždňa zarobíte 50 %. Pridajte sa do uzavretej skupiny, tajná stratégia zaručí výnos.“ Ako sa zachováte a čo je potrebné overiť pred investíciou?

ÚLOHA 4:

Dostali ste e-mail od neznámeho človeka, ktorý sľubuje investičné zhodnotenie +100 % za týždeň. Tvrdí, že je partner známej finančnej sprostredkovateľskej spoločnosti, a chce, aby ste peniaze poslali na osobný účet a aby ste si to celé nechali pre seba. Je to podozrivé? Ako by ste reagovali?

Veľmi obľúbenými taktikami podvodníkov sa čoraz častejšie stávajú podvodné esemesky alebo telefonáty. Určite ste už aj vy alebo vaše okolie zaregistrovali SMS správu od banky alebo inej finančnej inštitúcie s linkom/odkazom na web, kde máte zadať údaje svojej karty alebo poslať peniaze cez neznámu platobnú bránu. Áno, takto jednoducho, kliknutím na neoverený link a presmerovaním na falošnú platobnú bránu, vám podvodníci dokážu ukradnúť údaje a získať prístup k vašim peniazom a úsporám.

SMS z neovereného zdroja je **pravdepodobne phishing**. Banky nikdy nežiadajú cez SMS zadanie plných údajov karty. Používajte vždy overené a skutočné bankové aplikácie, webové stránky, a ak nemáte istotu, kontaktujte svoju banku.

OTÁZKY DO DISKUSIE

S akými ďalšími podvodnými praktikami ste sa v praxi stretli?

Čo podľa vás treba robiť, ak sa stanete obeťou podvodu?

Ako teraz rozpoznať podvody?

Vo všeobecnosti platí niekoľko základných pravidiel, vďaka ktorým sa nedostanete do problémov a vyhnete sa finančným stratám.

Podvodné investičné alebo finančné ponuky majú spravidla rovnaké znaky – všímajte si ich:

Príliš rýchle zbohatnutie (napr. 12 000 € mesačne).

Podmienka platby vopred.

- Príliš lákavá ponuka – garantovaný 100% alebo nebodaj ešte viacpercentný výnos.

Časový tlak (napríklad možné „len dnes“).

Výhra v súťaži bez predošlej účasti.

Vždy si preto overujte firmy alebo inštitúcie, ktoré príležitosť ponúkajú. Napríklad investičné firmy či platformy a ich licencie viete overiť cez register NBS. Analyzujte možné riziká, overujte si údaje a ich reálnosť. O možných rizikách alebo reálnosti ponuky môžete diskutovať aj so svojimi rodičmi či známymi, no ideálne je, ak sa poradíte s odborníkom, ktorý takýmto témam rozumie.

Zaručene nikdy neposielajte peniaze neznámym, neovereným osobám či firmám, neklikajte na linky a odkazy v mailoch či esemeskách, nezadáвайте svoje osobné údaje alebo údaje o platobnej karte neznámym či neovereným subjektom/webom. Vyhnite sa tak zbytočným nepríjemnostiam.

CVIČENIA:

1. Dostanete SMS správu, ktorá tvrdí, že vaša banka zaznamenala podozrivú aktivitu na účte. Správa obsahuje odkaz, kde máte zadať a potvrdiť údaje svojej karty.

Ktorá z uvedených možností nie je správna?

- **a)** Kliknúť na odkaz a zadať údaje, aby ste ochránili účet.
- **b)** Ignorovať SMS a ohlásiť ju banke cez oficiálny kontakt.
- **c)** Skontrolovať svoj účet cez oficiálnu bankovú aplikáciu alebo web, bez použitia linku z SMS.

2. Dostali ste e-mail od neznámej osoby alebo firmy, ktorá tvrdí: „Gratulujeme! Vyhrali ste 5 000 €. Stačí poslať malý poplatok 100 € na účet a výhra je vaša.“ E-mail vyzerá profesionálne, má logo a podpis, ale nie je od známej spoločnosti, ani neobsahuje žiadny doklad o výhre. Ktorá z odpovedí je správna?

- **a)** Poslať peniaze, veď je to iba 100 € a výhra 5 000 € stojí za to.
- **b)** Ignorovať e-mail a zmazať ho, prípadne to nahlásiť.
- **c)** Kliknúť na link v e-maile, zadať osobné údaje, aby ste získali výhru.

Poznámky

9. Prečo chápať vzájomné súvislosti?

Názov kapitoly sa môže javiť ako filozofická otázka, avšak vedieť prepájať jednotlivé poznatky z oblastí, ktorým sú venované predchádzajúce kapitoly, vám môže uľahčiť život a zabezpečiť finančnú pohodu. Finančné rozhodovanie o tom, kam budú smerovať vaše výdavky, nie je len krátkodobou záležitosťou. Každé jedno rozhodnutie môže mať dlhodobý dosah na to, ako sa budú vaše financie vyvíjať.

V praxi sa totiž často stretnete s tvrdením, že nie je dôležité, koľko človek zarába, ale ako so svojimi peniazmi narába.

V bežnom živote teda zohráva veľkú rolu to, ako rozumieme peniazom, ako chápeme súvislosti a ako ich dokážeme navzájom prepájať. Aj rozhodovanie v obchode, výber vhodného produktu, porovnanie cien či celkových nákladov na nejaký produkt alebo službu – to všetko vypovedá o našej finančnej gramotnosti a v konečnom dôsledku ovplyvňuje náš rozpočet.

OTÁZKY NA ZAMYSLENIE

Čo všetko podľa vás ovplyvňuje vaše financie? Aké rozhodnutia a v akých oblastiach? Vysvetlite na konkrétnych príkladoch.

Napríklad to, že si vezmete spotrebný úver, môže ovplyvniť v budúcnosti vašu žiadosť o hypotéku, vy však už na základe vedomostí zo sveta financií budete vedieť prečo.

Rovnako tak už viete, že vďaka zloženému úročeniu môžete mať na dôchodku veľmi dobre zhodnotené svoje investície, ak s tým začnete už v mladom veku. Úvery, sporenie, investovanie, poistenie – všetky tieto oblasti sa vzájomne ovplyvňujú a veľmi úzko spolu súvisia. **Je dôležité, aby ste nad svojimi rozhodnutiami premýšľali a dokázali si predstaviť, aký dosah budú mať na vašu budúcnosť.**

Pod'me si teda preverit', či vám je **všetko jasné** a viete sa **správne** **rozhodovať** o svojich **peniazoch...**

Komplexné úlohy:

Adamove prvé kroky do dospelosti

Adam má 20 rokov a práve začal svoj prvý rok na vysokej škole. Vždy sníval o cestovaní, spoznávaní nových miest a zážitkoch, ktoré mu škola sama osebe nedá. Okrem toho má veľké plány – chce si kúpiť nový notebook, ktorý mu pomôže s prácou do školy, a rád by šiel aj na dovolenku do Thajska. Čoskoro začne rozmýšľať aj nad vlastným bývaním so svojou priateľkou.

Žije s rodičmi, no situácia doma nie je jednoduchá. Otec je síce na dôchodku, ale stále pracuje, aby rodine pomohol zvládnuť výdavky. Mama je na invalidnom dôchodku, čo znamená, že financie v domácnosti sú obmedzené. Adam preto popri škole brigáduje – každé euro navyše sa mu zíde, či už na školu, na budúce cestovanie alebo na čas strávený s priateľkou.

Adam a jeho rodina nás budú sprevádzať nasledujúcimi slovnými úlohami, v ktorých musíte logicky prepájať svoje znalosti zo sveta financií.

Komplexné úlohy: 1. Cashflow

Adamova rodina žije v byte, na ktorý platia mesačné náklady 220 €. Adamov otec má 65 rokov a poberá starobný dôchodok vo výške 550 €, popri dôchodku pracuje a zarába v práci každý mesiac 650 € v čistom. Adamova mama je vážne chorá, poberá invalidný dôchodok vo výške 400 € mesačne. Adam si zarába na svoje výdavky na brigáde, kde mesačne zarobí 400 €. Ešte nedosiahol 26 rokov a študuje, takže rodina poberá aj 50 € rodinné prídavky.

Mesačné výdavky:

Strava a drogeria:	800 €
Oblečenie a obuv:	200 €
Pohonné hmoty + doprava:	185 €
PZP:	9,20 €
Telefóny, TV a internet:	90 €
Výdavky na výlety a voľnočasové aktivity:	50 €
Poistenie domu a bytu:	25 €
Zdravotné náklady na lieky pre mamu:	100 €
Adamovo životné poistenie:	50 €
Adamovo bývanie na internáte:	150 €
Výdavky spojené so školou:	150 €

a) Zostavte prehľad príjmov a výdavkov rodiny.

Príjmy	€	Výdavky	€
Saldo			

b) Porovnajte ich aktuálny reálny stav s ideálnymi finančnými mierami. Hospodária v súlade s ideálnymi finančnými mierami? Vysvetlite prečo.

	10% – rezerva	20% – aktíva	30% – úver	40% – spotreba
Ideálny				
Reálny				

c) Aký majú rozpočet? Deficitný, vyrovnaný alebo dokonca prebytkový? Vysvetlite prečo.

Komplexné úlohy: 2. Dosiahnutie finančnej nezávislosti

Adam vidí, ako jeho otec, ktorý odpracoval 40 rokov, musí ďalej pracovať, aby uživil rodinu. Uvedomuje si, že ak by otcov príjem vypadol, nepokryjú ani základné náklady na život. Preto prispieva do rozpočtu svojou brigádou. Jeho predstava o budúcnosti je cestovanie a užívanie si života.

Pri hľadaní informácií narazil na pojem finančná nezávislosť, čo sa mu veľmi páči. Snažil sa čo najviac naštudovať o tejto téme a nakoniec sa poradil s ChatomGPT.

Dosiahnutie finančnej nezávislosti je cieľ, ktorý si vyžaduje plánovanie, disciplínu a strategické rozhodnutia. Tu je niekoľko krokov, ktoré vám môžu pomôcť na ceste k finančnej nezávislosti:

1. Stanovenie cieľov
2. Plánovanie
3. Znižovanie výdavkov
4. Zvyšovanie príjmov
5. Investovanie
6. Vzdelávanie
7. Monitorovanie a prispôbovanie

Rozhodol sa preto sledovať a plánovať svoje financie. Prvá vec, nad ktorou sa zamyslel, bolo investovanie. Chce zo zarobených financií vyťažiť čo najviac. Rozhodol sa, že svoju finančnú nezávislosť by chcel dosiahnuť vo veku 50 rokov. Uvažuje však, či začať už teraz. Ak by teraz začal investovať 50 €, hodnota jeho investície pri 7% priemernom ročnom zhodnotení by bola 58 803 €. Zvažoval začať neskôr a po prepočtoch mu vyšli nasledujúce čísla:

Kedy začať?	Potrebný mesačný vklad	Hodnota investície na konci
teraz	50 €	58 803 €
o 5 rokov	75 €	
o 10 rokov	115 €	

a) Kedy by mal Adam začať investovať? A prečo? Čo spôsobí rozdiel?

b) Vypočítajte, aký bude výnos (v €) v jednotlivých prípadoch.

teraz	
o 5 rokov	
o 10 rokov	

c) O koľko viac by Adam musel vložiť, ak by začal investovať o 10 rokov? Uvedte v € aj v %.

d) Ak by chcel Adam svoje investície rozdeliť na mesačný príjem vo výške 1 000 €, na koľko rokov by bol zabezpečený, ak už sa investície nebudú ďalej zhodnocovať?

Komplexné úlohy: 3. Notebook

Adam zvažuje, či si kúpi notebook na spotrebný úver. Prial by si ísť aj na dovolenku do Thajska, ale na tú by si takisto musel zobrať spotrebný úver. Môže si vziať brigádu navyše a privyrobiť si ďalšie peniaze.

Na notebook by si potreboval požičať 3 000 €.

Dovolenka v Thajsku na tri týždne by ho vyšla približne 2 000 €.

Spolu by si teda chcel požičať 5 000 €.

Rád by to splatil do 3 rokov.

Otvoril si porovnávač **FinancnyKompas.sk** a dal si porovnať spotrebné úvery:

Výška úveru 5 000 €	Úroková sadzba	Mesačná splátka
Splatnosť 3 roky	4,49%	148,71 €
Splatnosť 5 rokov	4,49%	93,19 €
Splatnosť 8 rokov	4,49%	62,09 €

Navyše, Adamovi rodičia mu od narodenia platili investičné životné poistenie, z ktorého dostal 5 000 €.

a) Ktorý z uvedených úverov je pre Adama podľa vás najvýhodnejší? Zdôvodnite.

b) Poradte Adamovi, či si vziať úver na financovanie dovolenky. Zdôvodnite.

Adam zvažuje aj možnosť použiť na kúpu notebooku za 3 000 € peniaze od rodičov. Spravil si však na začiatok pár prepočtov.

	Lehota splatnosti úveru	Mesačná splátka úveru	Možnosť mesačnej investície (namiesto splátky úveru)	Hodnota pravidelnej investície po 8 rokoch	Hodnota jednorazovej investície vo veku 50 rokov
Možnosť 1: spotrebný úver a 5 000 € použije na investíciu	3 roky	89,23 €	–	–	38 061 €
Možnosť 2: spotrebný úver a 5 000 € použije na investíciu	8 rokov	37,26 €	–	–	38 061 €
Možnosť 3: spotrebný úver, rozdiel splátky pravidelne investuje a 5 000 € použije na investíciu	8 rokov	37,26 €	51,97 €	5 874 €	38 061 €
Možnosť 4: notebook financuje z vlastných zdrojov, sumu, ktorú by platil ako splátku spotrebného úveru, investuje na čas, v ktorom by úver splácal, a zvyšných 2 000 € použije na investíciu na finančnú nezávislosť	nemá úver	–	89,23 €	10 053 €	15 225 €

(Pravidelná investícia predstavuje rozdiel medzi reálnou splátkou a maximálnou, ktorá je pri úvere na 3 roky. Investícia v tomto prípade je na 8 rokov, preto je zhodnotenie 4%.)

c) Na základe uvedených prepočtov navrhnete riešenie pre Adama. Môže to byť jedna z možností, alebo aj vami navrhnuté riešenie. Napíšte 3 najdôležitejšie dôvody výberu riešenia (dôležité je zdôvodnenie, pri správnom použití môže byť každá možnosť správna).

Komplexné úlohy: 4. Bývanie

Adam popri štúdiu býva na internáte za 150 € mesačne. Uvažuje však, že by v budúcnosti býval so svojou priateľkou. Zvažujú, či ísť do prenájmu alebo si vziať hypotéku a kúpiť si vlastné bývanie. Toto by chceli riešiť vo veku 25 rokov.

Prenájom: Jednoizbový byt by ich stál 650 € mesačne.

Vlastné bývanie: Cena jednoizbového bytu bude 130 000 €. Pri hypotéke však banka poskytne iba 80 % z ceny nehnuteľnosti, zvyšné prostriedky musí mať klient naštrené, alebo použiť iný druh financovania, väčšinou spotrebný úver. Podmienky hypotéky na 30 rokov: úroková sadzba 3,80 %, mesačná splátka 484,60 €. Pri kúpe nehnuteľnosti musia počítať ešte s mesačnými nákladmi 120 € na energie.

a) Vypočítajte preplatenie na hypotéke.

b) Napíšte, aká bude situácia Adama po 30 rokoch, v prípade...

hypotéky:

prenájmu:

c) Čo poradíte Adamovi? Prečo?

d) Označte, ktorý výrok sa týka prenájmu (P) a ktorý vlastného bývania (VB).

Vlastníctvo: Budujete si majetok.	
Stabilita: Poskytuje väčšiu stabilitu a pocit bezpečia. Nečelíte riziku výpovede nájmu.	
Platíte niekomu inému: Namiesto budovania vlastného majetku.	
Vysoké počiatočné náklady: Vyžaduje značnú počiatočnú investíciu (vlastné zdroje).	
Dlhodobý záväzok: Záväzok, ktorý môže trvať aj 20 – 30 rokov.	
Náklady na údržbu: Ste zodpovední za všetky opravy a údržbu nehnuteľnosti.	
Flexibilita: Môžete sa ľahko presťahovať, ak sa zmení vaša životná situácia.	
Úpravy: Môžete si upraviť bývanie podľa vlastných predstáv.	
Žiadna údržba: Nie ste zodpovední za opravy a údržbu.	
Investícia: Nehnuteľnosť môže časom zvýšiť svoju hodnotu.	
Žiadna investícia: Nemáte žiadny finančný zisk.	
Obmedzenia: Obmedzenia týkajúce sa vášho bývania. Napríklad nemôžete mať zvieratko. Nemôžete si upraviť bývanie podľa vlastných predstáv.	

Komplexné úlohy: 5. Zabezpečenie príjmu – životné poistenie

Adamova mama sa stala invalidnou, keď mala 50 rokov, ale nemala uzavreté životné poistenie. Musí sa teraz preto spoľahnúť len na invalidný dôchodok. Vo veku 35 rokov mala možnosť uzavrieť životné poistenie, v tom čase jej ponúkli nasledujúce podmienky:

Mesačná splátka 40 € na obdobie 30 rokov.

V rámci zmluvy by mala poistené:

- Úmrtie na 6 000 €
- Denné odškodné v prípade úrazu na 10 €/deň
- Trvalé následky úrazu na 12 000 €
- Závažné ochorenia na 12 000 €
- PN s plnením od 29. dňa PN na 10 €/deň
- Invaliditu od 41 % s jednorazovou výplatou s klesajúcou poistnou sumou na 70 000 €
(poistná suma klesá lineárne o $1/n$ každý rok, kde n je celková poistná lehota)

a) Akú sumu z poistky by mama dostala, ak bola najprv počas 365 dní PN a následne jej priznali invaliditu od 41 % vo veku 50 rokov?

Adam si povedal, že nebude riskovať, a rozhodol sa v 20 rokoch uzavrieť životné poistenie **s mesačnou splátkou 30 € do veku 65 rokov**. Zdá sa mu to však veľa a zvažuje rovnakú sumu investovať, aby sa tak zabezpečil sám.

V cene poistného má:

úmrtie na 5 000 €,
invaliditu nad 70 % s jednorazovou výplatou s konštantnou poistnou sumou na 10 000 €,
trvalé následky úrazu na 10 000 € s progresívnym plnením do 1 000 %,
závažné ochorenia na 10 000 €,
invaliditu od 41 % s jednorazovou výplatou s klesajúcou poistnou sumou na 45 000 € (poistná suma klesá lineárne o $1/n$ každý rok, kde n je celková poistná lehota).

Vývoj investície

obdobie	hodnota investície
Po 5 rokoch	2 148 €
Po 10 rokoch	5 161 €
Po 15 rokoch	9 386 €
Po 20 rokoch	15 312 €
Po 25 rokoch	23 624 €
Po 30 rokoch	35 282 €
Po 35 rokoch	51 633 €
Po 40 rokoch	74 565 €
Po 45 rokoch	106 730 €

b) Ak by mal Adam vo veku 30 rokov dopravnú nehodu, po ktorej by už nemohol pracovať, a po ročnej PN by sa stal invalidným na 75 %, aké by bolo plnenie z poistenia? Jeho úraz je v poistných podmienkach trvalých následkov úrazu ocenený na 100 % (teda sa uplatní maximálna progresia).

c) Koľko peňazí by Adam dostal z poistenia, ak by sa mu za celý čas nič nestalo?

d) Mal by Adam uzavrieť poistenie, alebo rovnakú sumu investovať? Zdôvodnite.

Komplexné úlohy: 6. Investovanie

Tabuľka obsahuje 6 výrokov o investovaní. Vyberte, ktoré tvrdenie je pravdivé a ktoré je nepravdivé. V prípade nepravdivého tvrdenia uveďte správne tvrdenie pod tabuľku.

		Pravda	Nepravda
1.	Denná kontrola investícií je nevyhnutná pre dosiahnutie dlhodobého úspechu.		
2.	Diverzifikácia portfólia pomáha znížiť riziko investovania.		
3.	Pasívne investovanie (napr. do indexových fondov) často dosahuje lepšie výsledky ako aktívne obchodovanie.		
4.	Keď trhy klesajú, je najlepšie okamžite vybrať všetky investované peniaze.		
5.	Najlepšie je vložiť všetky peniaze do jednej investície s vysokým výnosom.		
6.	Investovanie je len pre bohatých ľudí, ktorí majú veľa peňazí.		

10. Správne odpovede

1. Finančná gramotnosť (strana 4)

Cvičenia:

1. Kedy môžeme povedať, že je niekto finančne slobodný?

- a) Keď pasívny príjem pokrýva celkové výdavky.
- b) Keď príjem z aktívnej činnosti pokrýva bežné výdavky.
- c) Keď je pasívny príjem rovnaký ako príjem z aktívnej činnosti.

2. Jana má pravidelný príjem, ale nemá žiadnu finančnú rezervu. Práve sa jej pokazilo auto a oprava stojí niekoľko sto eur. Čo by mala robiť, aby sa v budúcnosti vyhla stresu z neočakávaných výdavkov?

- a) Z začať pravidelne sporiť malú sumu každý mesiac do rezervného fondu.
- b) Požičiavať si vždy, keď vznikne nečakaný výdavok.
- c) Nakupovať lacnejšie veci, aby mala peniaze stále k dispozícii.

3. Rodina zvažuje kúpu veľkého televízora na splátky, aj keď nemá vytvorenú rezervu a ostatné výdavky sú napäté. Čo je najrozumnejšie?

- a) Kúpiť televízor hneď, pretože ho chcú všetci a splátky sa dajú zvládnuť.
- b) Zvážiť dôsledky: splátky znížia rozpočet na potraviny, úspory a iné priority, takže možno odložiť nákup a začať sporiť po malých sumách.
- c) Poprosiť susedov, aby za nich zaplatili, a oni im potom sumu do mesiaca splatia s 20 % úrokom.

2. Plánovanie (strana 8)

Úloha 1: Doplňte slová do viet tak, aby dávali zmysel.

Krátkodobé ciele sú sny a plány, ktoré súvisia s kúpou veci do výšky približne 3-násobku príjmu. Ide o položky, ktoré nemajú vplyv na výšku príjmov či výdavkov. Najčastejšie sú v podobe dovolení, zariadenia do domácnosti, oblečenia či zážitkov, alebo môže ísť o výdavky spojené s Vianocami. Medzi strednodobé ciele môžeme zaradiť napríklad kúpu auta, rekonštrukciu či sporenie na vzdelanie detí. Dlhodobé ciele majú zásadný vplyv na životnú úroveň v budúcnosti, najčastejšie ide o bývanie, zabezpečenie budúcnosti detí či zabezpečenie dôchodku.

Úloha 2: Vypočítajte si výplatu z brigády.

Mesačne počas svojej brigády zarobíte 450 €. Uplatňujete si nezdaniteľnú časť základu dane (tá je k 30. 9. 2025 vo výške 479,48 €) a zároveň aj odvodovú úľavu. Aká výplata vám príde na účet v čistom?

$$450 - 200 = 250, 250 \times 0,07 = 17,50 \text{ €}$$

$$\text{Čistá mzda: } 450 - 17,50 = 432,50 \text{ €}$$

Úloha 3: Máte mesačný príjem z brigády 200 €. Za nájom a dopravu platíte 80 €, stravu a drobné výdavky odhadujete na 70 €. Chcete si odložiť časť peňazí na budúcu dovolenku.

1. Vypočítajte, koľko vám zostane po pokrytí všetkých výdavkov.

$$200 - 70 - 80 = 50 \text{ €}$$

2. Navrhните, ako by ste rozdelili svoj príjem podľa ideálnych finančných mier.

10% rezerva: 20 €

20% aktíva: 40 €

30% splátky: max. 60 €

40% spotreba: max. 80 €

Cvičenia:

1. Čo je to cashflow? Vysvetlite.

Cashflow (alebo po slovensky tok peňazí) predstavuje rozdiel medzi príjmami a výdavkami za určité časové obdobie.

2. Doplňte text.

10% – rezerva na neočakávané udalosti

20% – dlhodobé aktíva a investície

30% – splátky úverov

40% – spotreba (bývanie, jedlo, doprava, zábava)

3. Doplňte slovo vyrovnaný/schodkový/prebytkový tak, aby vety boli pravdivé (uvedená je čistá mzda).

a) Otec zarába 1 500 €/mes., mama zarába 2 000 €/mes., výdavky celej domácnosti sú 3 200 €/mes.

Rodina má prebytkový rozpočet.

b) Otec zarába 1 700 €/mes., mama zarába 2 300 €/mes., výdavky domácnosti sú 4 300 €/mes.

Rodina má schodkový rozpočet.

c) Otec zarába 1 000 €/mes., mama zarába 2 000 €/mes., výdavky domácnosti sú 3 000 €/mes.

Rodina má vyrovnaný rozpočet.

3. Tvorba rezervy (strana 14)

Úloha 1: Vypočítajte výšku rezervy.

Mesačne zarobíte 1 500 € v čistom. Aká by mala byť výška vašej rezervy? Ako dlho ju budete tvoriť?

$$1\,500 \times 6 = 9\,000 \text{ €}$$

$$10\% \text{ z príjmu} = 150 \text{ €, } 9\,000 \div 150 = 60 \text{ mesiacov, teda 5 rokov}$$

Úloha 2: Ako si našetriť na cieľ?

Predstavte si, že chcete ísť s kamarátmi na letný festival. Vstupenka stojí 180 € a vy máte ešte 3 mesiace čas.

a) Vypočítajte, koľko si musíte odložiť každý mesiac, aby ste si lístok mohli kúpiť včas.

$$180 \div 3 = 60 \text{ € mesačne}$$

b) Ak by ste už teraz mali našetrených 50 €, koľko by ste museli odkladať mesačne?

$$180 - 50 = 130$$

$$130 \div 3 = 43,3 \text{ €}$$

Úloha 3: Pracujte s grafom.

V ktorom období bola na Slovensku najvyššia miera inflácie? Aké boli dôvody tohto rekordného rastu?

Rekordný nárast bol v rokoch 2022 – 2023, keď sa pod ekonomiku podpísalo viacero faktorov: geopolitická situácia (vojna Rusko – Ukrajina), pandémie COVID-19 a rastúce ceny ropy a zemného plynu.

Cvičenia:

1. Akú sumu ste vložili na účet, ktorý je úročený 2 % ročne, ak máte po roku pred zdanením na účte 1 020 €?

a) 950 €

b) 980 €

c) 1 000 €

2. Vysoká miera inflácie zvýhodňuje:

a) veriteľov

b) dlžníkov

c) ani jedného

3. Čo je výhodnejšie pri úrovni inflácie 2,7 %?

a) Sporiaci účet s výnosom 0,5 % p. a.

b) Investičný produkt s výnosom 4 % p. a.

c) Termínovaný vklad s výnosom 2 % p. a.

4. Investovanie (strana 18)

Úloha 1: Zopakujte si pojmy a správne ich doplňte do textu.

Pri investovaní je vhodné poznať základné pojmy. **Riziko** znamená šancu, že sa investícia nevyvinie podľa očakávania. Na druhej strane stojí **výnos**, teda to, čo môžete zarobiť. Platí, že čím vyšší ho chcete, tým väčšie riziko zvyčajne podstupujete. Na zníženie rizika slúži **diverzifikácia**. V praxi to znamená, že nedávate všetky vajíčka do jedného košíka, ale rozložíte peniaze do viacerých oblastí. Posledný pojem je **likvidita**, teda schopnosť rýchlo premeniť investíciu na hotovosť. Peniaze na účte sú veľmi rýchlo dostupné, no napríklad umelecké dielo až tak nie.

Existuje viacero typov investícií. **ETF fondy** sú jednoduchý a praktický spôsob, ako investovať do viacerých firiem naraz. **Akcie** predstavujú malý podiel vo firme – ak sa jej darí, hodnota rastie a investor zarába. **Dlhopisy** fungujú tak, že požičiate peniaze štátu alebo firme a dostávate za to úrok. A napokon, existujú aj **alternatívne investície** – sem patria napríklad umenie, zbierky vín či kryptomeny. Okrem toho je dôležité, ako často investujete. Môžete investovať **pravidelne**, teda menšie sumy v pravidelných intervaloch (napríklad každý mesiac), alebo **jednorazovo**, keď investujete väčší balík peňazí naraz.

Úloha 2: Sporenie a investovanie

1. Vypočítajte, koľko by ste mali po 3 rokoch na účte, ak vložíte 500 € pri každej možnosti (bez ďalších vkladov).

Bankový účet: $500 \times (1 + 0,01)^3 = 500 \times (1,01)^3$;

$500 \times 1,0303 = 515,15$ €;

Na účte po 3 rokoch budete mať približne 515,15 €

Investičný fond: $500 \times (1 + 0,05)^3 = 500 \times (1,05)^3$;

$500 \times 1,1576 = 578,80$ €;

Očakávaný stav po 3 rokoch: 578,80 €

2. Porovnajete výhody a nevýhody oboch možností.

Spôsob	Výhody	Nevýhody
Bankový účet (1%)	Bezpečné, peniaze sú isté	Nízky výnos, inflácia môže znížiť hodnotu
Investičný fond (5%)	Vyšší očakávaný výnos	Riziko kolísania, možnosť straty časti vkladu

3. Ktorú možnosť by ste si vybrali a prečo? Zdôvodnite.

Ak preferujete bezpečie, vyberiete bankový účet, lebo nebudete riskovať stratu peňazí, aj keď výnos je nízky.

Ak vám nevadí riziko a chcete vyšší výnos, vyberiete investičný fond, lebo očakávaný výnos je vyšší, hoci môže kolísať.

Cvičenia:

1. Ak investujete do ETF na S&P 500, znamená to, že:

a) kupujete akcie len 10 najväčších firiem v USA.

b) kupujete akcie 500 najväčších verejne obchodovaných amerických spoločností.

c) kupujete akcie a dlhopisy v pomere 50 : 50.

2. Ak máte investičné portfólio zložené z 90 % akcií a 10 % dlhopisov, a trh akcií klesne o 20 %, vaša celková strata bude približne:

a) 20 %

b) 18 %

c) 10 %

3. Ktoré z nasledujúcich tvrdení o investovaní nie je pravdivé?

a) Diverzifikácia znižuje riziko tým, že investujete do rôznych typov aktív.

b) Ak akcie klesnú na hodnotu, je lepšie ich okamžite predať, aby ste zabránili ďalšej strate – vždy je to najlepšia stratégia.

c) Dlhodobé investovanie umožňuje využiť silu zloženého úročenia.

4. Ako označujeme opak medvedieho trhu?

a) Býčí trh

b) Jelení trh

c) Ovčí trh

5. Dôchodok (strana 23)

Úloha 1: Osemsmerovka

R	S	D	C	N	O	D	V	O	D	Y	X	F	R
I	O	D	K	O	D	O	H	C	Ô	D	E	V	F
I	M	S	P	O	R	E	N	I	E	A	S	C	U
I	P	I	L	I	E	R	O	S	X	Š	N	P	L
P	A	S	Í	V	N	Y	P	R	Í	J	E	M	E
I	H	L	S	N	T	I	I	P	I	L	I	E	R
L	S	C	N	D	A	X	H	S	Z	E	R	U	V
I	O	R	Č	Ť	S	O	N	C	Ú	D	U	B	F
E	I	N	A	V	O	T	S	E	V	N	I	H	P
R	Ž	V	N	D	U	Z	P	A	O	H	C	E	S

Cvičenia:

1. Ktoré z nasledujúcich tvrdení je nesprávne?

- a) Do výpočtu výšky starobného dôchodku z I. piliera vstupuje aj počet odpracovaných rokov.
- b) Do II. dôchodkového piliera je možné vstúpiť najneskôr vo veku 36 rokov.**
- c) Jednou z výhod III. dôchodkového piliera je aj daňové zvýhodnenie v podobe možnosti odpočítania príspevkov účastníka až do výšky 180 € ročne z daňového základu.

2. Kedy by sa mal človek začať pripravovať na dôchodok?

- a) Na dôchodok sa pripravovať netreba, pretože ho dostaneme automaticky od štátu.
- b) Ideálne od prvej výplaty. Čím skôr sa začneme na dôchodok pripravovať, tým skôr naň môžeme odísť, resp. tým vyššiu životnú úroveň si zabezpečíme.**
- c) Približne okolo 50. roku života.

3. Má IV. pilier právny rámec?

- a) Samozrejme, rieši ho Sociálna poisťovňa.
- b) Nie, ide o praktické označenie prípravy na dôchodok prostredníctvom investícií.**
- c) Nie, je to výmysel, nič také neexistuje.

6. Úvery (strana 26)

Úloha 1: Priradte správnu odpoveď k svojej definícii.

	DEFINÍCIA	TYP PRODUKTU/POJEM
	Finančné prostriedky poskytnuté bankou klientovi.	Istina
„Zabetónovanie“ úroku na určitý čas. V tomto období banky nemôžu výšku úrokovej sadzby meniť ani smerom hore, ani smerom dole.		Fixácia úroku
Dlhodobý úver na bývanie alebo rekonštrukciu.		Hypotéka
Väčšinou slúži na kúpu spotrebného tovaru. Potrebnú sumu môžete rozložiť do niekoľkých častí a postupne cenu tovaru alebo služby splácať. Môžete ho využiť napríklad aj pri nákupe v e-shopoch s elektronikou		Splátkový predaj
Obnovujúci úver umožňujúci klientovi opakovane čerpať finančné prostriedky bez toho, aby žiadal o ďalšie čerpanie. Zvyčajne na tomto princípe fungujú kreditné karty.		Revolvingový úver
Odmena pre banku za to, že vám požičala finančné prostriedky. Vyjadruje sa úrokovou sadzbou a predstavuje percentuálny podiel z dlžnej sumy, o ktorú sa navýši vrátená suma.		Úrok
Ukazovateľ, ktorý vypovedá o skutočnej cene úveru. Vyjadruje celkovú výšku nákladov na úver – zohľadňuje aj úroky, aj všetky ďalšie poplatky spojené s úverom.		RPMN
Služba, pri ktorej na vašom účte vznikne možnosť „ísť do mínusu“.		Povolené prečerpanie
Požičanie finančných prostriedkov na zaobstaranie rôznych výrobkov či služieb. Väčšinou ide o krátkodobý úver, pričom nie je potrebné ručiť.		Spotrebný úver
Široká ponuka krátkodobých úverov a pôžičiek, rýchlo dostupné peniaze, no väčšinou príliš vysoký úrok.		Nebanková pôžička
Požičiavanie si vecí (napríklad auta) na určitý čas. Vy platíte mesačné poplatky. Majiteľom sa stávate až po splatení plnej sumy.		Lízng

Úloha 2: Katkin sen o novom iPhone

a) Za koľko mesiacov si bude môcť iPhone kúpiť bez dlhu?

$$500 \div 200 = 2,5 \text{ mesiaca}$$

Po 3 mesiacoch si iPhone vie kúpiť bez dlhu.

b) Čo by bolo výhodou a čo rizikom takéhoto riešenia?

Výhoda: Katka by mohla peniaze zhodnotiť a mať v budúcnosti viac, než vložila.

Získala by skúsenosť s investovaním.

c) Koľko by celkovo zaplatila oproti cene v hotovosti?

$$24 \text{ mesiacov} \times 65 \text{ €} = 1\,560 \text{ €}$$

Cena iPhonu v hotovosti je 1 500 €

$$\text{Rozdiel} = 60 \text{ € navyše}$$

Katka by mobil mala hneď, ale zaplatila by viac.

d) Aké riziká má úver v porovnaní so splátkovým predajom?

Ak si požičia 500 €, má hneď celú sumu.

Riziká oproti splátkam:

- často vyšší úrok a poplatky ako pri nákupe na splátky,
- musí sama dohliadať na splácanie, inak hrozia sankcie,
- zadlží sa bez toho, aby mala istý stabilný príjem (brigáda sa môže skončiť).

Úver je pre ňu najdrahšie a najrizikovejšie riešenie.

Finančne najvýhodnejšie: šetrenie – počká 3 mesiace a kúpi iPhone bez dlhu

Najrýchlejšie: splátky alebo úver – iPhone má hneď, ale platí za to vyššiu cenu a riskuje zadlženie

Úloha 3: Sporenie alebo úver

Najskôr si vypočítajte, koľko peňazí má mesačne k dispozícii:

Príjem – výdavky = voľné peniaze

$$500 \text{ €} - 350 \text{ €} = 150 \text{ € mesačne}$$

1. Dovolenka

Cena dovolenky = 700 €

Mesačné sporenie = 150 €

$$\text{Čas} = 700 \div 150 = 4,7 \text{ mesiaca} = 5 \text{ mesiacov}$$

Študent potrebuje 5 mesiacov, aby si nasporil na dovolenku.

2. Auto – sporenie

Cena auta = 6 000 €

Mesačné sporenie = 150 €

$$\text{Čas} = 6\,000 \div 150 = 40 \text{ mesiacov} = 3 \text{ roky a } 4 \text{ mesiace}$$

Ak bude sporiť, auto si kúpi až o 3 roky a 4 mesiace.

3. Auto – úver

Úver = 6 000 €, úroková sadzba 7% p. a., obdobie 5 rokov

Mesačná splátka (anuitná) = **119 €**

Celková suma zaplatená = $119 \times 60 = 7\,140$ €

Preplatené = $7\,140 - 6\,000 = 1\,140$ €

Študent zaplatí o 1 140 € viac ako pri sporení.

4. Porovnanie riešení

Na dovolenku si nasporí za 5 mesiacov, na auto až za 3 roky a 4 mesiace. Výhodou je, že nemá žiadne dlhy, žiadne preplatenie.

Vďaka úveru by mal auto hneď, ale mesačná splátka bude 119 €, celkové preplatenie 1 140 €. Zostane mu menej peňazí na sporenie – dovolenka sa odkladá a nasporí si až neskôr.

Výhodnejšie je sporiť. Študent síce čaká dlhšie, ale nemá záväzky a nepreplatí úroky.

Úloha 4: Vypočítajte.

Aký by musel byť váš mesačný príjem v čistom, aby ste mohli žiadať o hypotéku vo výške 200 000 €?

(8-násobok – 25 000 € ročne v čistom, čo je cca 2 084 € mesačne v čistom)

Úloha 5: Bývanie vs. prenájom

Možné odpovede:

Kúpa bytu – hypotéka je síce záväzok, ale peniaze splácať „sebe“, lebo byt zostane vo vašom vlastníctve. Je potrebné zvážiť dofinancovanie z vlastných zdrojov a schopnosť splácať hypotéku.

Prenájom – máte väčšiu slobodu, môžete sa sťahovať, nemusíte riešiť opravy a úvery. Peniaze však vyhadzujete „do vetra“ a platíte nehnuteľnosť niekomu inému.

Rozhodnutie podľa situácie – všetko závisí aj od viacerých faktorov. Ak plánujete zostať v meste dlhodobo, kúpa je lepšia; ak chcete cestovať a meniť miesta, nájom je flexibilnejší.

Cvičenia:

1. Ktorá z týchto situácií vám môže znížiť šancu získať hypotéku? Zdôvodnite.

a) Vysoký príjem a žiadne úvery

b) Viacero kreditných kariet, aj keď ich nevyužívate

c) Stabilná práca na dobu neurčitú

2. Ak banka ponúka hypotéku so sadzbou 4% p. a. a inflácia je 6%, reálna úroková sadzba je:

a) +4%

b) +10%

c) -2%

3. Prečo je RPMN (ročná percentuálna miera nákladov) dôležitejšia než samotná úroková sadzba pri úvere?

a) Lebo je vždy nižšia a výhodnejšia.

b) Lebo zahŕňa nielen úrok, ale aj všetky poplatky spojené s úverom.

c) Lebo je to číslo, ktoré si vymyslí banka.

4. Plánujete si kúpiť auto za 24 000 € cez finančný lízing. Akontácia je 10%, lehota splácania je 60 mesiacov

a koeficient navýšenia je 1,1. Po splatení lízingu budete mať možnosť odkúpiť auto za zostatkovú cenu 100 €.

Aká bude mesačná lízingová splátka?

$$24\,000 \times 0,10 = 2\,400,$$

$$24\,000 - 2\,400 = 21\,600 \text{ €},$$

$$21\,600 \times 1,1 = 23\,760 \text{ €},$$

$$23\,760 - 100 = 23\,660,$$

$$23\,660 \div 60 = 394,33 \text{ €}$$

Mesačná lízingová splátka bude približne 394,33 €.

5. Chcete si kúpiť nový notebook za 600 €. Banka ponúka pôžičku s úrokom 6 % ročne na 1 rok.

a) Vypočítajte, koľko celkovo zaplatíte, ak si požičiate 600 € na 12 mesiacov.

b) Porovnajte, či sa ti oplatí počkať a notebook kúpiť z nasparených peňazí alebo ísť do pôžičky.

a) $600 \times 0,06 = 36 \text{ €}$

$$600 + 36 = 636 \text{ €}$$

Celkovo zaplatíte 636 € a mesačne 53 €.

b) Ak môžete počkať a nasporiť si peniaze, je to lacnejšie a bezpečnejšie. Pôžička sa oplatí len v prípade, že notebook potrebujete okamžite a ste si istí, že splátky zvládnete.

7. Poistenie (strana 32)

Úloha 1

1) Ak havarujete autom a poisťovňa preplatí škodu na vašom aute, ide o havarijné poistenie.

2) Ak ochoriete a poisťovňa uhradí náklady na liečbu alebo hospitalizáciu, ide o zdravotné poistenie.

3 Ak vyhorí váš byt, pomôže vám poistenie nehnuteľnosti.

4) Ak spôsobíte škodu niekomu inému (napr. vytopíte suseda), použije sa poistenie zodpovednosti.

5) Ak sa chcete finančne zabezpečiť pre rodinu v prípade vašej smrti, uzatvárate životné poistenie.

6) Ak si poistíte dovolenku v zahraničí, ide o cestovné poistenie.

Úloha 2

a - 3 poistenie v nezamestnanosti

b - 2 nemocenské poistenie

c - 5 dôchodkové poistenie

d - 1 garančné poistenie

e - 4 úrazové poistenie

Úloha 3: Potrebuje bohatý človek životné poistenie?

Možné odpovede:

Nie, nepotrebuje – ak má dostatočný kapitál, v prípade smrti či choroby vie rodina žiť z jeho majetku.

Áno, stále sa oplatí – poistenie prenáša následky spojené s rizikom na poisťovňu, rodina by dostala hotovosť bez toho, aby musela predávať majetok.

Záleží na okolnostiach – ak má hypotéku alebo záväzky, poisťka môže byť istota, inak je to zbytočný výdavok.

Úloha 4: Je výhodnejšie poistenie alebo investovanie?

Možné odpovede:

Poistenie – ochrana pred katastrofou je dôležitejšia než budovanie majetku.

Ideálna je kombinácia – mať základné poistenie na krytie veľkých rizík a zvyšok investovať. Peniaze sa budú zhodnocovať, zatiaľ, čo poisťovňa bude znášať prípadné riziká. Neprídete tak o nainvestované prostriedky.

Cvičenia:

1. Na svoje auto máte uzavreté havarijné poistenie. Spôsobíte na ňom škodu a poisťovňa:

a) ju neuhradí

b) uhradí, ale môže odpočítať spoluúčasť (ak bola dohodnutá v zmluve)

c) uhradí len polovicu škody

2. Chystáte sa na školský výlet do zahraničia a zvažujete cestovné poistenie za 20 €. Existuje riziko straty batožiny alebo potreby lekárskej starostlivosti.

a) Porovnajme potenciálne náklady, ak by ste poistenie nemali a stalo by sa niečo neočakávané (napr. strata batožiny za 150 €).

Ak **nemáte poistenie** a stratíte batožinu, zaplatíte **celú sumu zo svojho vrecka**, teda 150 €.

Ak **máte poistenie za 20 €**, poisťovňa vám túto škodu uhradí a vy zaplatíte len poistné, teda **20 €**.

Ak stratíte batožinu za 150 €, bez poistenia boli vaše náklady 150 €, ak máte poistenie za 20 €, vaše náklady budú len 20 € a poisťovňa vám stratu uhradí.

b) Rozhodnite, či sa oplatí poistenie kúpiť.

Oplatí sa - za malú sumu 20 € sa chránite pred výrazne vyššími nákladmi, ktoré by ste inak museli platiť sami.

3. Pre silné dažde došlo k záplavám a vytopilo ulicu, v ktorej ste parkovali auto, do auta zatieklo. Zároveň víchrica zhodila konár stromu na kapotu vášho auta a ten ju poškodil. Aké poistenie musíte mať uzatvorené, aby ste mali nárok na uhradenie škody?

a) PZP

b) havarijné poistenie vrátane poistenia proti živelnej katastrofe, alebo pripoistenie k PZP proti živelnej katastrofe

c) poistenie zodpovednosti za škodu

4. Martin má uzavreté životné poistenie s pripoistením trvalých následkov úrazu vo výške 50 000 €. Po úraze mu lekár stanovil 40 % trvalé následky. Aké poistné plnenie dostane?

Riešenie: $50\,000\text{ €} \times 0,40 = 20\,000\text{ €}$

Správna odpoveď je 20 000 €.

5. Ak študent pracuje na dohodu o brigádnickej práci študentov, prekročí mesačný príjem 200 € a uplatní si odvodovú výnimku, je povinný odvádzať:

a) len zdravotné poistenie vo výške 3%

b) nemocenské poistenie 1,4%, invalidné poistenie 3%, starobné poistenie 4% a zdravotné vo výške 3%

c) invalidné poistenie 3% a starobné poistenie 4%

6. Marek: Aké poistné plnenie by bolo vyplatené jeho pozostalým, ak by zomrel po 12 rokoch trvania zmluvy?

$150\,000 - (150\,000 \div 30) \times 12$

Bolo by vyplatené poistné plnenie vo výške 90 000 €.

7. Anna, Boris a Cecília: Kto za čo zaplatí?

Škody na cudzích vozidlách zaplatí PZP Anny. To znamená, že poisťovňa Anny preplatí opravy Borisa (1 200 €) a Cecílie (800 €). Navyše, Anna si zaplatí 400 € (svoja oprava) z vlastného vrečka. Boris a Cecília neplatia nič.

8. Podvody (strana 38)

Úloha 1:

1. Vypíšte možné riziká.

Riziko podvodu – môžu mi vziať peniaze a hru neposlať

Riziko krádeže údajov z karty

Riziko vírusu alebo škodlivého softvéru

2. Ktoré faktory vám pomôžu zistiť, či je obchod dôveryhodný?

Web má platný SSL certifikát (začína sa [https://]), má recenzie a hodnotenia od zákazníkov, uvádza kontaktné údaje, IČO, adresu firmy... web nepôsobí podozrivo (žiadne gramatické chyby, falošné logá, prehnané zľavy).

3. Navrhnete bezpečný postup pri online nákupoch.

Overiť si obchod (recenzie, kontakty, https://), neposkytovať zbytočné osobné údaje, použiť bezpečnú platbu (napr. PayPal alebo virtuálnu kartu), uchovať si potvrdenie o platbe a objednávke, nepoužívať verejnú Wi-Fi pri nákupe.

Úloha 2:

1	B	b
2	A	c
3	C	d
4	D	a

Úloha 3:

Možné odpovede – diskusia:

Ihneď poslať peniaze, lebo príležitosť je časovo obmedzená – toto nie je vôbec vhodné riešenie – je to rizikové a informácia obsahuje mnoho výkričníkov, pri ktorých treba spozornieť.

Vhodné riešenie: Skontrolovať, či má spoločnosť licenciu od Národnej banky Slovenska. Prečítať si recenzie a zistiť, či niekto už na to nenaletel. Rozmýšľať, či je výnos realistický, a porovnať s bežným trhom. Požiadat o osobné stretnutie a poradiť sa s odborníkom.

Úloha 4: Je podozrivá ponuka od „partnera finančnej skupiny“?

Áno, úplne – ide o kombináciu všetkých typických red flagov: nereálne výnosy, falošné využitie brandingu serióznej firmy a neoficiálny kanál finančného prevodu.

Cvičenia:

1. Dostanete SMS správu, ktorá tvrdí, že vaša banka zaznamenala podozrivú aktivitu na účte. Správa obsahuje odkaz, kde máte zadať a potvrdiť údaje svojej karty. Ktorá z uvedených možností nie je správna?

- a) Kliknúť na odkaz a zadať údaje, aby ste ochránili účet.
- b) Ignorovať SMS a ohlásiť ju banke cez oficiálny kontakt.
- c) Skontrolovať svoj účet cez oficiálnu bankovú aplikáciu alebo web, bez použitia linku z SMS.

2. Dostali ste e-mail od neznámej osoby alebo firmy, ktorá tvrdí: „Gratulujeme! Vyhrali ste 5 000 €. Stačí poslať malý poplatok 100 € na účet a výhra je vaša.“ E-mail vyzerá profesionálne, má logo a podpis, ale nie je od známej spoločnosti, ani neobsahuje žiadny doklad o výhre. Ktorá z odpovedí je správna?

- a) Poslať peniaze, veď je to iba 100 € a výhra 5 000 € stojí za to.
- b) Ignorovať e-mail a zmazať ho, prípadne to nahlásiť.
- c) Kliknúť na link v e-maile, zadať osobné údaje, aby ste získali výhru.

9. PREPÁJANIE SÚVISLOSTÍ (strana 44)

Komplexné úlohy

1. Cashflow

a) Zostavte prehľad príjmov a výdavkov rodiny.

Príjmy	€	Výdavky	€
Príjem otec (550 + 650)	1 200	Nájomné/energie	220
Príjem mama	400	Strava, drogéria	800
Príjem Adam	400	Ošatenie	200
Rodinné prídavky	50	PHM	185
		PZP	9,20
		Telefón, internet	90
		Výlety	50
		ŽP	50
		Poistenie dom a byt	25
		Náklady na lieky	100
		Štúdium (150 + 150)	300
saldo	2 050		2 029,20

b) Porovnajcie ich aktuálny reálny stav s ideálnymi finančnými mierami. Hospodária v súlade s ideálnymi finančnými mierami? Vysvetlite prečo.

	10% – rezerva	20% – aktíva	30% – úver	40% – spotreba
Ideálny	205	410	615	820
Reálny	–	304,2	–	1 625

Nehospodária v súlade s IFM – mali by si viac odkladať na tvorbu rezervy, do dlhodobých aktív a menej vynaložiť na spotrebu, ktorá tvorí viac ako 79% príjmov.

c) Aký majú rozpočet? Deficitný, vyrovnaný alebo dokonca prebytkový? Vysvetlite prečo.

Rozpočet je prebytkový, lebo hospodária s prebytkom 20,8 €.

2. Dosiahnutie finančnej nezávislosti

a) Kedy by mal Adam začať investovať? A prečo? Čo spôsobí rozdiel?

Ak by začal teraz, investoval by počas 30 rokov, výška vkladov by bola najnižšia. Zložené úročenie by zvyšovalo hodnotu investície najdlhšie. Ak začne o 5 rokov neskôr, musel by na dosiahnutie rovnakej sumy vložiť viac vlastných zdrojov. To isté platí, ak začne o 10 rokov neskôr.

b) Vypočítajte, aký bude výnos (v €) v jednotlivých prípadoch.

teraz	40 803 €
o 5 rokov	36 303 €
o 10 rokov	31 203 €

c) O koľko viac by Adam musel vložiť, ak by začal investovať o 10 rokov? Uvedte v € aj v %.

V %: 53 %

V €: 9 600 €

d) Ak by chcel Adam svoje investície rozdeliť na mesačný príjem vo výške 1 000 €, na koľko rokov by bol zabezpečený, ak už sa investície nebudú ďalej zhodnocovať?

$(58\,803 \div 1\,000) = 58,803$ mesiaca, to je $58,803 \div 12 =$ renta mu vydrží približne 5 rokov

3. Notebook

a) Ktorý z uvedených úverov je pre Adama podľa vás najvýhodnejší? Zdôvodnite.

Možnosť 1, keďže najmenej preplatí.

Možnosť 3, keďže má najnižšiu splátku a zvyšné prostriedky môže investovať.

b) Poradte Adamovi, či si vziať úver na financovanie dovolenky. Zdôvodnite.

Nie, nebrať si úver na financovanie dovolenky. Dlž na 3 až 5 rokov za 2 – 3 týždne oddychu.

c) Na základe uvedených prepočtov navrhnete riešenie pre Adama. Môže to byť jedna z možností, alebo aj vami navrhnuté riešenie. Napište 3 najdôležitejšie dôvody výberu riešenia (dôležité je zdôvodnenie, pri správnom použití môže byť každá možnosť správna).

Viacero možných odpovedí. Dôležité je spomenúť, že je potrebné zvážiť krátky čas a nižšie preplatenie vs. dlhší horizont, menšia splátka a zvyšok investovať, preplatenie vs. použitie vlastných prostriedkov teraz, alebo ich dlhodobé zhodnotenie. Potrebné brať ohľad aj na finančné možnosti.

4. Bývanie

a) Vypočítajte preplatenie na hypotéke.

70 456,00 €

b) Napište, aká bude situácia Adama po 30 rokoch v prípade...

hypotéky: hypotéka bude splatená, výdavky sa znížia o splátku hypotéky, ostanú len náklady na bývanie. Nehnuteľnosť je v Adamovom vlastníctve, teda má majetok v hodnote 130 000 €.

prenájmu: Adam stále platí nájom, jeho náklady sa neznížia, byt stále nie je jeho.

c) Čo poradíte Adamovi? Prečo?

Viacero možných odpovedí:

Adamovi poradím kúpiť si vlastné bývanie na hypotéku, pretože po splatení bude jeho. Môže využiť spotrebný úver na zabezpečenie 20%.

Alebo – prenájom, ak nájde lacný prenájom, popri ktorom bude schopný sporiť a odkladať, investovať a vytvoriť si majetok v takej hodnote, aby si mohol kúpiť vlastné bývanie.

Alebo – ostať na intráku dlho a popritom všetky voľné prostriedky investovať alebo sporiť.

d) Označte, ktorý výrok sa týka prenájmu (P) a ktorý vlastného bývania (VB).

Vlastníctvo: Budujete si majetok.	VB
Stabilita: Poskytuje väčšiu stabilitu a pocit bezpečia. Nečelíte riziku výpovede nájmu.	VB
Platíte niekomu inému: Namiesto budovania vlastného majetku.	P
Vysoké počiatočné náklady: Vyžaduje značnú počiatočnú investíciu (vlastné zdroje).	VB
Dlhodobý záväzok: Záväzok, ktorý môže trvať aj 20 – 30 rokov.	VB
Náklady na údržbu: Ste zodpovední za všetky opravy a údržbu nehnuteľnosti.	VB
Flexibilita: Môžete sa ľahko presťahovať, ak sa zmení vaša životná situácia.	P
Úpravy: Môžete si upraviť bývanie podľa vlastných predstáv.	VB
Žiadna údržba: Nie ste zodpovední za opravy a údržbu.	P
Investícia: Nehnuteľnosť môže časom zvýšiť svoju hodnotu.	VB
Žiadna investícia: Nemáte žiadny finančný zisk.	P
Obmedzenia: Obmedzenia týkajúce sa vášho bývania. Napríklad nemôžete mať zvieratko. Nemôžete si upraviť bývanie podľa vlastných predstáv.	P

5. Zabezpečenie príjmu – životné poistenie

a) Akú sumu z poistky by mama dostala, ak bola najprv počas 365 dní PN a následne jej priznali invaliditu od 41 % vo veku 50 rokov?

Mama by dostala 48 360 €.

$$70\,000 \div 30 \times 15 = 45\,000, (365 - 29) \times 10 = 3\,360$$

$$45\,000 + 3\,360 = 48\,360 \text{ €}$$

b) Ak by mal Adam vo veku 30 rokov dopravnú nehodu, po ktorej by už nemohol pracovať a po ročnej PN by sa stal invalidným na 75%, aké by bolo plnenie z poistenia? Jeho úraz je v poistných podmienkach trvalých následkov úrazu ocenený na 100 % (teda sa uplatní maximálna progresia).

$$\text{Plnenie z poistenia: } 10\,000 + 100\,000 + 35\,000 = 145\,000 \text{ €}$$

c) Koľko peňazí by Adam dostal z poistenia, ak by sa mu za celý čas nič nestalo?

0 €

d) Mal by Adam uzavrieť poistenie alebo rovnakú sumu investovať? Zdôvodnite.

Mal by uzavrieť životné poistenie, pretože v prípade investovania by získal len 5 000 €, nie 145 000 €.

6. Investovanie

		Pravda	Nepravda
1.	Denná kontrola investícií je nevyhnutná pre dosiahnutie dlhodobého úspechu.		✓
2.	Diverzifikácia portfólia pomáha znížiť riziko investovania.	✓	
3.	Pasívne investovanie (napr. do indexových fondov) často dosahuje lepšie výsledky ako aktívne obchodovanie.	✓	
4.	Keď trhy klesajú, je najlepšie okamžite vybrať všetky investované peniaze.		✓
5.	Najlepšie je vložiť všetky peniaze do jednej investície s vysokým výnosom.		✓
6.	Investovanie je len pre bohatých ľudí, ktorí majú veľa peňazí.		✓

1. Investície netreba kontrolovať každý deň, je potrebné dodržať investičný horizont.

5. Ak trhy klesajú, neoplatí sa vyberať, naopak, je vhodný čas na investovanie, lebo aktíva sú lacnejšie.

6. Je potrebné diverzifikovať, rozložiť investície do viacerých aktív (akcie, dlhopisy, reality).

7. Investovanie nie je len pre bohatých, investovať sa dá aj od pár eur mesačne.

**Pracovný zošit bol vytvorený v rámci projektu
Deň finančnej gramotnosti v roku 2025
odborným tímom Nadácie PARTNERS.**

Informácie v publikácii sa čerpali z údajov
na webových stránkach Národnej banky
Slovenska, na stránkach Sociálnej poisťovne,
Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR
a z príslušných zákonov.

**Zároveň boli zdrojom informácie spoločností
PARTNERS Group SK, s. r. o.,
a PARTNERS Investments, o. c. p., a. s.,
dostupné na ich webových stránkach.**

**HLAVNÝ ZDROJ INFORMÁCIÍ A VÝCHODISKO
PRE VYTvoreNIE PRACOVNÉHO ZOŠITA:**

Finančná gramotnosť v kocke, Nadácia PARTNERS, 2025

www.nadaciapartners.sk/vzdelavacie-materialy

UŽITOČNÉ ODKAZY

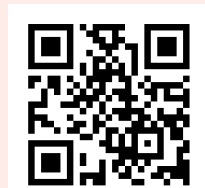

**Finančné kalkulačky
a porovnávač:**
www.financnykompas.sk

**Stránky Sociálnej
poisťovne:**
www.socpoist.sk

STRÁNKY SPOLOČNOSTÍ FINANČNEJ SKUPINY PARTNERS

www.partnersgroup.sk

www.partnersinvestments.sk

www.partnerspoistovna.sk

www.partnersasset.sk

Nadácia PARTNERS

Einsteinova 24, 851 01 Bratislava-Petržalka

www.nadaciapartners.sk | info@nadaciapartners.sk

PARTNERS

Nadácia